

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การกำเนิดขึ้นของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีหลายเหตุปัจจัยด้วยกัน บ้างก็เกิดขึ้นด้วยเจตนาารมณ์ที่มุ่งมั่นเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้มีความเจริญและแลกเปลี่ยนเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในท้องถิ่นโดยทั่วถึงตั้งมั่นอยู่ในจริยธรรมวิชาชีพของการเป็นนักหนังสือพิมพ์ที่ดี แต่บางฉบับก็เกิดขึ้นมาเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองและอำนาจที่อาจเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ต่างๆ ในท้องถิ่น พบว่ามีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ออก เพื่อมุ่งหวังในการหาผลกำไรจากการลงโฆษณาของห้างร้านและหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจต่างๆ ในท้องถิ่นเป็นหลักไม่มีการจำหน่ายแต่ใช้วิธีการเผยแพร่ด้วยการแจกฟรีโดยนำไปวางไว้ตามสถานที่ชุมชน อาทิ ร้านอาหาร ที่ทำการไปรษณีย์ ร้านเสริมสวย โรงพยาบาล เป็นต้น ซึ่งหนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์นี้เริ่มมีมากขึ้น ทั้งที่เกิดขึ้นใหม่และเปลี่ยนแปลงจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่แท้จริงไปสู่เพื่อการพาณิชย์ด้วย ระยะเวลาที่ออกจำหน่าย พบว่า มีทั้งรายวัน รายสัปดาห์ รายบิษัท รายลือตเตอร์ รายเดือน และรายสะดวก

การศึกษาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคเหนือครั้งนี้ทำใน 3 จังหวัด คือ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นใน จังหวัดสุโขทัย จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยจักได้นำเสนอผลโดยเริ่มจาก วัตถุประสงค์การวิจัยคือการศึกษากระบวนการบริหารงานรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่มีในการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือ ซึ่งเป็นการศึกษาการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นใน 4 ด้านหลักด้วยกันคือ การบริหารเนื้อหา การบริหารเวลาและการผลิต การบริหารบุคลากร และการบริหารงบประมาณ นอกจากนี้ การศึกษาการบริหารงาน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในฐานะที่เป็นองค์กรธุรกิจองค์กรหนึ่งจะต้องมีการวางแผนการดำเนินงาน การจัดโครงสร้างองค์กร การอำนวยความสะดวก การประสานงาน และการรายงานผลการดำเนินงานขององค์กรให้สาธารณชนได้รับทราบ ตลอดจนจนสภาพปัญหาและอุปสรรคที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้สรุปภาพรวมของการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในตารางที่ 4.1 โดยจำแนกองค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตามโครงสร้างได้ 2 รูปแบบกันคือ (สมคิด บางโม, 2551, น.18)

1. **หนังสือพิมพ์ที่มีการบริหารองค์กรแบบเป็นทางการ (Formal Organization)** โดยหลักการแล้ว องค์กรแบบเป็นทางการจะมีการจัดทำโครงสร้างที่มีระเบียบแบบแผนที่แน่นอน การจัดตั้งมีกฎหมายรองรับ ได้แก่ บริษัท มูลนิธิ กรม กอง หน่วยงานราชการ โรงพยาบาล เป็นต้น หรือเรียกองค์กรประเภทนี้ว่า องค์กรรูปนัย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขต

ภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรในรูปแบบนี้ยังเป็นส่วนน้อย เนื่องจากข้อจำกัดต่างๆ ทั้งทางด้านทุนและศักยภาพของท้องถิ่น องค์กรรูปแบบนี้มีในจังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นเมืองขนาดใหญ่ ที่มีจำนวนประชากรและการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์รายวัน เชียงใหม่นิวส์รายวัน และพลเมืองเหนือรายสัปดาห์

2. องค์กรแบบไม่เป็นทางการ (Informal Organization) องค์กรรูปแบบนี้เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นด้วยความพึงพอใจและมีความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัว ไม่มีการจัดระเบียบการจัดโครงสร้างภายใน มีการรวมตัวกันอย่างง่าย ๆ และเลิกล้มได้ง่าย อาทิเช่น ชมรม กลุ่มต่างๆ เป็นต้น หรือเรียกว่า องค์กรอุปนัย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือเกือบทั้งหมดยังมีการจัดองค์กรเป็นรูปแบบไม่เป็นทางการ ไม่มีการจัดโครงสร้าง การวางภาระงาน การจัดทำกำลังคนที่ชัดเจน ส่วนใหญ่มีการจัดองค์กรตามทรัพยากรที่มีอยู่ไม่ได้มีระเบียบแบบแผนในการดำเนินการและทุนที่มีอยู่อย่างจำกัดจากการเป็นเจ้าของคนเดียว การคัดคนมาทำงานในองค์กรจะคัดเลือกจากคนใกล้ชิดเช่นเครือญาติ เพื่อนสนิท เข้าร่วมงานกันแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ หนังสือพิมพ์เสียงชนบทหลักเมือง เผ่าไทย ตระกูลไทย พิทักษ์ไทย อีสรภาพ สันติภาพ ประชาชาติ ธรรมรัฐ ประชากร พิษณุโลกทูเดย์ เสรีชนนิวส์ ตะวันเหนือ ล้านนาไทยนิวส์ และภาคเหนือ

จากการศึกษาพบว่า การบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือมีรูปแบบการจัดองค์กรตามหลักการจัดแบ่งองค์กรตามโครงสร้างได้ทั้ง 2 รูปแบบ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือส่วนใหญ่ยังคงมีการจัดโครงสร้างองค์กรแบบไม่เป็นทางการ (Informal Organization) มีการดำเนินงานแบบเจ้าของคนเดียวรูปแบบเป็นกิจการภายในครอบครัว และมีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือบางส่วนที่มีการจัดโครงสร้างองค์กรแบบเป็นทางการ (Formal Organization) องค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือทั้งสองรูปแบบมีวิธีการบริหารงานแตกต่างกันดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1

ภาพรวมการบริหารงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคเหนือ

รูปแบบองค์กร หลักการบริหาร	องค์กรแบบเป็นทางการ	องค์กรแบบไม่เป็นทางการ
การบริหารเนื้อหา	<ul style="list-style-type: none"> - การแสวงหาข่าวมี 3 รูปแบบด้วยกันคือ ใช้ นักข่าวออกไปทำข่าว, ข่าวแจกที่ได้รับจาก หน่วยงานต่างๆ และมีนักเขียนคอลัมน์ ประจำ ส่งให้ - มีการคัดเลือกข่าวสารโดยใช้หลักเกณฑ์การ ประเมินคุณค่าข่าว ด้วยการคัดเลือกผ่านการ ประชุมโต๊ะข่าว หรือนักข่าวกับบรรณาธิการ - มีเนื้อหาหลากหลายรูปแบบ ทั้งข่าว อาชญากรรม ข่าวสังคม ข่าวประชาสัมพันธ์ ข่าวกีฬา ข่าวธุรกิจ ข่าวการศึกษา รวมทั้งมี การนำเสนอในรูปแบบข่าวเจาะและสลับข่าว ในประเด็นสำคัญๆ ของจังหวัด 	<ul style="list-style-type: none"> - การแสวงหาข้อมูลข่าวสารมาจาก 3 รูปแบบ คือ เจ้าของและ/หรือบรรณาธิการเป็นผู้ ออกไปหาเอง, ข่าวแจกจากหน่วยงานต่างๆ และนักเขียนคอลัมน์ประจำส่งให้ - การคัดเลือกเนื้อหาใช้วิจารณญาณของ เจ้าของและ/หรือบรรณาธิการเพียงผู้เดียว - เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นข่าวประชาสัมพันธ์ของ หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น
การบริหารเวลา	<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือพิมพ์รายวันมีเวลารวบรวมข่าวตั้งแต่ เวลา 12.00 – 11.00 น. ของทุกวัน เพื่อวาง แผงไม่เกิน 14.00 น. ของทุกวัน - หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ใช้เวลากรรวบรวม และแสวงหาข่าวประมาณ 5 วันก่อนวาง จำหน่าย - หนังสือพิมพ์ที่ออกจำหน่ายเป็นรายปักษ์ มีระยะเวลา รวบรวมข่าวสารประมาณ 12 วันก่อนออกจำหน่าย - หนังสือพิมพ์ที่ออกจำหน่ายเป็นรายเดือนมี เวลากรรวบรวมข่าวสารประมาณ 25 วัน - เวลาที่ใช้ในการคัดเลือกข่าวและกระบวนการ ผลิตมีความแตกต่างกันตามที้องค์กรแต่ละ แห่งออกแบบไว้ 	<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือพิมพ์ทั้งรายลือตเตอร์ี จำหน่ายทุก วันที่ 1, 16 ของทุกเดือนและรายเดือน จำหน่ายทุกวันที่ 1 ของทุกเดือน - ใช้เวลาในการหาข่าวและรวบรวมข่าว ประมาณ 12 วันก่อนที่หนังสือพิมพ์จะ ออกจำหน่าย - คัดเลือกข่าวและออกแบบจัดทำต้นฉบับ ก่อนวันที่ผลสลากกินแบ่งรัฐบาลประมาณ 3 วัน - ใช้เวลาเข้าสู่กระบวนการพิมพ์หนังสือพิมพ์ 2 วัน

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รูปแบบองค์กร หลักการบริหาร	องค์กรแบบเป็นทางการ	องค์กรแบบไม่เป็นทางการ
การบริหารการผลิต	<ul style="list-style-type: none"> - ผลิตเองทั้งกระบวนการมีโรงพิมพ์เป็นของตนเอง - ผลิตต้นฉบับและจ้างโรงพิมพ์ภายนอกตีพิมพ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผลิตเองทั้งกระบวนการมีโรงพิมพ์เป็นของตนเอง - ผลิตเองบางส่วนแล้วจ้างโรงพิมพ์ภายนอกตีพิมพ์ - เจ้าของ/บรรณาธิการเตรียมเฉพาะเนื้อหาจ้างผลิตทั้งหมดตั้งแต่การออกแบบจนถึงทำเป็นรูปเล่ม
การบริหารบุคลากร	<ul style="list-style-type: none"> - เปิดรับสมัครและคัดเลือกจากผู้ที่จบทางด้านนิเทศศาสตร์และวารสารศาสตร์โดยตรง - มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจนในฝ่ายต่างๆ ทั้งฝ่ายบรรณาธิการ ฝ่ายจัดการ และฝ่ายผลิต - ในองค์กรส่วนใหญ่มีการควบคุมทางด้านจริยธรรมวิชาชีพที่ชัดเจน องค์กรแบบเป็นทางการส่วนใหญ่สนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ โดยการฝึกอบรมและเข้าร่วมกับองค์กรควบคุมทางวิชาชีพเช่น สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินเดินกิจการแบบเจ้าของคนเดียว - มีลูกน้องช่วยในการทำหนังสือพิมพ์ในด้านการพิมพ์ต้นฉบับ หรือแท่นพิมพ์ 2-3 คน - การคัดเลือกคนใช้วิธีการหาจากคนใกล้ชิด เช่นเครือญาติหรือเพื่อน - มีการรวมกลุ่มกันตั้งเป็นสมาคมและชมรมวิชาชีพ มีการควบคุมเรื่องจริยธรรมวิชาชีพ แต่ยังไม่สอดคล้องกับหลักการของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น - ไม่มีแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่ชัดเจน
การบริหารงบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - มีรายได้จาก 4 ทางด้วยกัน คือ จากการจำหน่ายหนังสือพิมพ์, การขายพื้นที่โฆษณา, รายได้จากการทำงานโรงพิมพ์ และกิจการอื่นๆ ในเครือ - มีการจัดสรรงบประมาณที่ชัดเจน แต่จะนำโดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ ค่าจ้างบุคลากร ค่าไรขาดทุนด้วยระบบบัญชีที่มีความชัดเจน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีรายได้จาก 3 ทางด้วยกัน คือ จากการจำหน่ายหนังสือพิมพ์, การขายพื้นที่โฆษณา และรายได้จากโรงพิมพ์เป็นหลัก - ไม่มีการจัดสรรงบประมาณที่ชัดเจน แต่จะนำเงินรายได้ทั้งหมดและรายจ่ายทั้งหมดมารวมและถัวเฉลี่ย ซึ่งทำให้หนังสือพิมพ์ยังอยู่ได้ไม่ขาดทุน

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รูปแบบองค์กร / หลักการบริหาร	องค์กรแบบเป็นทางการ	องค์กรแบบไม่เป็นทางการ
การวางแผน	<ul style="list-style-type: none"> - มีการกำหนดบทบาทของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับอย่างชัดเจน - ตั้งเป้าหมายการดำเนินงานทั้งด้านเนื้อหาและธุรกิจชัดเจน - มีการกำหนดนโยบายการทำงานหนังสือพิมพ์ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจและเป็นแนวทางในการทำงาน - มีการตรวจสอบกระบวนการทำงานและผลการทำงานอยู่ตลอดเวลา 	ไม่มีการวางแผน
การจัดโครงสร้างองค์กร	<ul style="list-style-type: none"> - แบ่งการทำงานเป็นฝ่ายต่างๆ ตามลักษณะงานชัดเจน - มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในการทำงานหนังสือพิมพ์ของแต่ละฝ่าย - มีผู้รับผิดชอบงานตามโครงสร้างอย่างชัดเจน 	ไม่มีการจัดโครงสร้างองค์กร
การอำนวยความสะดวก	ใช้วิธีการอำนวยความสะดวกตามสายการบังคับบัญชาตามโครงสร้างองค์กรและตำแหน่งหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น หัวหน้ากองบรรณาธิการ บรรณาธิการ ผู้อำนวยการ เป็นต้น	ขึ้นอยู่กับเจ้าของและ/หรือบรรณาธิการแต่เพียงผู้เดียว
การประสานงาน	<ul style="list-style-type: none"> - ภายในองค์กร มีการประสานงานแบบเป็นทางการด้วยสายการบังคับบัญชาและลายลักษณ์อักษร ส่วนใหญ่จะใช้การประสานงานแบบไม่เป็นทางการด้วยการพูดคุยหรือผ่านเครื่องมือสื่อสาร - ภายนอกองค์กร ด้านการประสานงานกับแหล่งข่าวจะใช้นักข่าวเป็นสื่อกลาง ด้านการขายพื้นที่โฆษณาจะมีการจัดฝ่ายการตลาดเพื่อประสานงานขาย และไม่มีฝ่ายการตลาดแต่ผู้ซื้อพื้นที่เข้ามาติดต่อด้วยตัวเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - การประสานงานภายในมีรูปแบบไม่เป็นทางการใช้วิธีการพูดคุยเป็นหลัก - เจ้าของและ/หรือบรรณาธิการเป็นผู้ดำเนินการประสานงานภายนอกองค์กรเอง

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รูปแบบองค์กร	องค์กรแบบเป็นทางการ	องค์กรแบบไม่เป็นทางการ
หลักการบริหาร		
การรายงาน	<ul style="list-style-type: none"> -ใช้วิธีการจัดงานครบรอบในวันก่อตั้งหนังสือพิมพ์พร้อมกับการรายงานผลการปฏิบัติงานไปพร้อมกัน -มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้บุคคลภายนอกองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตหนังสือพิมพ์ เพื่อสร้างแนวร่วมในธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้เพิ่มมากขึ้น 	ไม่มีการรายงานผลการดำเนินงาน

จากตารางที่ 4.1 พบว่า องค์กรสองรูปแบบมีวิธีการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมาก ด้วยลักษณะขององค์กรแบบเป็นทางการที่มีการจัดโครงสร้างสายงานอย่างชัดเจน และมีการกำหนดบทบาทพร้อมทั้งวางเป้าหมาย วิธีการ กฎเกณฑ์ในการทำงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงานได้ทำตามระบบแบบแผนที่ได้วางไว้ แต่ในหนังสือพิมพ์ที่มีองค์กรแบบไม่เป็นทางการมีการทำงานตามการตัดสินใจของเจ้าของเป็นหลักทั้งการจัดหาเงินทุน กำหนดแนวทางการทำงานทางด้านเนื้อหา การหาคนมาร่วมงาน วิธีการผลิต ตลอดจนหารายรับให้พอดีกับค่าใช้จ่ายจะขึ้นอยู่กับคนๆ เดียวในการตัดสินใจ ซึ่งแตกต่างจากองค์กรที่มีการจัดโครงสร้างแบบเป็นทางการที่จะมีขั้นตอนในการบริหารงานที่ชัดเจนและใช้การตัดสินใจของคนมากกว่าคนเดียว

การบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือ ที่มีองค์กรแบบเป็นทางการ

ด้วยหลักการของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ต้องเกิดขึ้นเพื่อการตอบสนองต่อผลประโยชน์ของสังคมท้องถิ่นนั้นๆ โดยตรง ไม่ใช่เกิดขึ้นตามเจตจำนงของใครคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ เนื้อหาของหนังสือพิมพ์จะต้องมีการชี้ให้เห็นถึงปัญหา เหตุการณ์ และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และสะท้อนลักษณะทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นนั้นๆ (พิศิษฐ์ ชวาลาวัช, 2542, น. 6) ด้วยหลักการดังกล่าวทำให้การบริหารงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีหลายลักษณะตามความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และรวมไปถึง

การเมืองทั้งระดับชาติและท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือเช่นกันที่ต้องมีการปรับตัว เพื่อให้เป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นตามอุดมคติดังกล่าวข้างต้น การบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงมีการปรับองค์กรให้มีโครงสร้างแบบเป็นทางการ เพื่อสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและพัฒนากระบวนการผลิตหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้มีความใกล้เคียงกับอุดมการณ์มากยิ่งขึ้น การศึกษาในครั้งนี้พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีการจัดองค์กรแบบเป็นทางการในเขตภาคเหนือมี 3 ฉบับจาก 18 ฉบับที่ทำการศึกษาคือ หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์รายวัน หนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์รายวัน และหนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือรายสัปดาห์ หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ฉบับมีการแบ่งโครงสร้างองค์กรและแบ่งงานอย่างชัดเจนการบริหารงานใกล้เคียงกับหนังสือพิมพ์ระดับชาติและมีเนื้อหาใกล้เคียงกับอุดมการณ์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมากกว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีการจัดองค์กรแบบไม่เป็นทางการ ดังมีกระบวนการบริหารงานต่อไปนี้

1. การบริหารเนื้อหา

จากการศึกษา พบว่า เนื้อหาในหนังสือพิมพ์ที่มีการจัดโครงสร้างองค์กรแบบเป็นทางการไม่ได้ต่างกันเท่าใดนัก มีเพียงหนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือ รายสัปดาห์ที่ทำขึ้นเพื่อต้องการนำเสนอปัญหาสาธารณะของท้องถิ่นมีความแตกต่างในด้านเนื้อหาในด้านความกว้างและความลึกมากกว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอีก 2 ฉบับที่เน้นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในสังคมท้องถิ่นข่าวประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งถือว่าสอดคล้องกับบทบาทในการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่ สุรัตน์ นุมนนท์ ได้สรุปไว้ว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องรายงานความเคลื่อนไหวของท้องถิ่นทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ไปพร้อมๆ กับเฝ้าระวังและตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมทั้งเป็นผู้ปลุกกระดมให้คนในท้องถิ่นสนใจปัญหาและแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหภายในท้องถิ่นร่วมกัน (วีระศักดิ์ สาเลยกานนท์, 2530, น. 20) เป็นผู้รวบรวม หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรแบบเป็นทางการมีวิธีการบริหารเนื้อหาดังต่อไปนี้

1.1 การหาข้อมูลข่าวสาร หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคเหนือมีวิธีการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร 2 รูปแบบด้วยกัน คือ

1. นักข่าวหรือทีมนักข่าวเป็นผู้ออกไปหาและส่งข่าวมายังโรงพิมพ์เนื้อหาส่วนใหญ่ถูกกำหนดกรอบโดยบรรณาธิการ

2. จากนักเขียนคอลัมน์ประจำและเอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

1.2 **การคัดเลือกข้อมูลข่าวสาร** หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรแบบเป็นทางการใช้การคัดเลือกข้อมูลข่าวสารด้วยวิธีการประชุมโต๊ะข่าวเพื่อกำหนดประเด็นและคัดเลือกข้อมูลข่าวสารเพื่อเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์อยู่ภายใต้นโยบายด้านข่าวที่แต่ละแห่งจะปรับเปลี่ยนไปเจตนาของกรรมการก่อตั้งหนังสือพิมพ์ สิ่งหนึ่งที่มีความเหมือนกันก็คือการมุ่งเน้นข่าวสารที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ที่จัดจำหน่ายเป็นหลักจะมีการนำเสนอข่าวที่เกิดขึ้นภายนอกท้องถิ่นก็ต่อเมื่อข่าวนั้นมีผลกระทบกับคนหรือระบบภายในท้องถิ่น อินสม ปัญญาโสภา รักษาการบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ รายงาน อธิบายการคัดเลือกข่าวสารว่ามีวิธีการทำข่าวเป็นไปตามนโยบายที่บรรณาธิการได้มอบนโยบายให้ผู้สื่อข่าวไป ข่าวที่จะนำมาตีพิมพ์เป็นข่าวที่อยู่ในรัศมีที่หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์จำหน่ายโดยนำเสนอข่าวใกล้ตัวและข่าวส่วนกลางที่สำคัญมีความเกี่ยวข้องกับคนในพื้นที่ เช่น สามสิบบาทรักษาทุกโรค หรือว่าประกาศภาวะฉุกเฉิน เป็นต้น (สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2551) ซึ่งแตกต่างจากกระบวนการทางการบริหารเนื้อหาของหนังสือพิมพ์เชียงใหม่ นิวส์ รายงานที่มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ บรรณาธิการจะมอบหมายให้รองบรรณาธิการหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการ หัวหน้ากองบรรณาธิการจะมีหน้าที่ควบคุมดูแลไปถึงหัวหน้าข่าว เพราะฉะนั้นนโยบายของหนังสือพิมพ์เชียงใหม่ นิวส์จะให้สิทธิ์ทุกคนในการทำข่าวในการเลือกข่าว แต่ถ้าผู้สื่อข่าวคนไหนมีข้อสงสัยหรือมีปัญหาอะไรก็จะขอคำปรึกษาตามขั้นตอนขึ้นมา (สันทัด ศักดิ์สูง, สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2551) แต่หากเป็นข่าวในประเด็นที่ละเอียดอ่อน เช่น ข่าวความขัดแย้งในท้องถิ่น ข่าวการแข่งขันทางการเมืองหรือข่าวที่มีความเสี่ยงที่จะถูกฟ้องร้องก็จะมี การนำเข้าไปประชุมกองบรรณาธิการเพื่อกำหนดแนวทางในการนำเสนอข่าวอีกครั้งหนึ่งเพื่อตรวจสอบข้อมูลและแหล่งข่าวให้รัดกุมอีกชั้นหนึ่งเพื่อป้องกันปัญหาเมื่อนำเสนอข่าวออกไปแล้วเกิดการถูกฟ้องร้องขึ้น

ซึ่งหนังสือพิมพ์รายวันทั้งสองฉบับมีวิธีการคัดเลือกเนื้อหาแตกต่างจากหนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือรายสัปดาห์ที่เน้นในการนำเสนอข้อมูลจากภาคประชาชนอีกด้านหนึ่งนอกจากข่าวสารที่ออกมาจากภาครัฐเพียงด้านเดียว ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นข่าวด้านภาคประชาสังคม การเมืองแล้วก็สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม เป็นหลักส่วนใหญ่เป็นข่าวเจาะลึกเชิงวิเคราะห์ (อัฉรวาดี บัวคลี, สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2551) การคัดเลือกเนื้อหาของหนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือมีการประชุมกันสัปดาห์ละหนึ่งครั้งเพื่อกำหนดแนวทางของเนื้อหาในหนังสือพิมพ์แต่ละสัปดาห์ผู้สื่อข่าว

จะทำข่าวตามที่ได้วางแนวทางไว้ ข่าวส่วนใหญ่เป็นข่าวหนัก (Hard News) ที่มุ่งเน้นในการตรวจสอบจากภาคประชาสังคม

1.3 รูปแบบและวิธีการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร จากการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีโครงสร้างองค์กรแบบเป็นทางการ แบ่งตามการนำเสนอข่าวสารได้ 2 ประเภทด้วยกันคือ ส่วนใหญ่เป็นหนังสือพิมพ์ประเภทเพ่งปริมาณ (Popular Newspaper) และส่วนน้อยเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทเพ่งคุณภาพ (Quality Newspaper) หนังสือพิมพ์ทั้งสองประเภทมีรูปแบบของเนื้อหาหลัก 4 ประเภทด้วยกัน คือ ข่าว คอลัมน์ประจำ บทความ สกู๊ปและโฆษณา

ข่าว แบ่งเป็นข่าวประเภทต่างๆ ได้แก่ ข่าวประชาสัมพันธ์ซึ่งนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมักเรียกว่าข่าวพัฒนา ข่าวการเมือง ข่าวสังคม ข่าวอาชญากรรม ข่าวกีฬา ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวเจาะ ข่าวสืบสวนสอบสวน

คอลัมน์ประจำ คอลัมน์ประจำมักจะเป็นคอลัมน์ประเภทบันเทิง ท่องเที่ยว และเน้นทางด้านการศึกษาเป็นหลัก และมีคอลัมน์ร้องทุกข์

สกู๊ป มักเป็นสกู๊ปทางด้านศิลปวัฒนธรรมและประเด็นที่สำคัญๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสกู๊ปไม่ประจำและมีสกู๊ปที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก

บทความ ที่มีในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมักเป็นบทความที่เปิดโอกาสให้หน่วยงานด้านต่างๆ มาให้ความรู้ อาทิ บทความด้านการเกษตร บทความด้านสุขภาพ เป็นต้น

โฆษณา มีหลายวิธีการนำเสนอโดยหลักๆ คือโฆษณาแบบดิสเพลย์ (Display) และแบบคลาสสิฟายด์ (Classified) และมีการโฆษณาในรูปแบบของสกู๊ปข่าวด้วย

จากการศึกษาเอกสาร พบว่า หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์มีการแบ่งสัดส่วนเนื้อหาร้อยละ 80 โฆษณาร้อยละ 20 หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ไม่ได้มีการเน้นการนำเสนอข่าวด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษในหน้าหนึ่งเน้นข่าวอาชญากรรมประมาณ 70-80 เปอร์เซ็นต์เป็นอย่างต่ำ โดยมีการนำข่าวนโยบายภาครัฐ ข่าวประชาสัมพันธ์และข่าวการเมืองมาแทรก นอกจากนั้นก็อาจมีข่าวที่กองบรรณาธิการมีการกำหนดไว้ล่วงหน้า หากเป็นฉบับวันเสาร์จะปรับหน้า 3 ให้เป็นหน้าพิเศษทำเป็นสกู๊ปหรือบทความสั้น ในหน้า 4 เป็นข่าวภาพและข่าวสังคม สำหรับในหน้า 5 ฉบับวันเสาร์จะเป็นหน้ารับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ที่ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรม ถ้าเป็นวันปกติจะนำเสนอเป็นข่าวเศรษฐกิจ ธุรกิจ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ที่มีนโยบายว่า จะไม่ลงภาพโป๊ทั้งข่าวและโฆษณา ยกเว้นรูปการประกวดนางงามปีละครั้ง (อินสม ปัญญาโสภา, สัมภาษณ์,

7 กันยายน 2551) ในหนังสือพิมพ์เชียงใหม่มีการจัดแบ่งเนื้อหาที่ชัดเจนเช่นเดียวกัน โดยจะเน้นด้านการเมืองท้องถิ่นอย่างเต็มที่ อาจเป็นการเมืองระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีการตั้งทีมงานเพื่อข่าวด้านนี้ ข่าวสังคมมีลักษณะคล้ายหนังสือพิมพ์ระดับชาติเนื้อหาจะบอกว่าใครทำอะไรที่ไหน เมื่อไหร่ และข่าวการศึกษา ข่าวการกีฬา ข่าวศิลปวัฒนธรรม ข่าวบันเทิง ข่าวการเกษตร (สันทัต ศักดิ์สูง, สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2551)

ปัญหาที่พบในการนำเสนอเนื้อหาคือเนื้อหาประเภทที่จำเป็นต้องใช้ทักษะและความคิดเห็นในการถ่ายทอดที่ อินสม ปัญญาโสภา รักษาการบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ รายงาน (สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2551) ยอมรับว่าในหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์มีไม่มาก เพราะปัญหาด้านบุคลากรที่มาเขียนหาได้ยากทำให้ต้องใช้วิธีการเปิดคอลัมน์ประจำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ เป็นผู้เขียน เช่น เรื่องการเกษตร เขียนโดยคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่องของการสาธารณสุข ก็จะทำให้สาธารณสุขจังหวัดเป็นผู้เขียน หรือในเรื่องอื่นๆ ก็ใช้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้เขียน การหาคนเขียนได้ยากนั้นมีผลกระทบต่อกรนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบใหม่ๆ เป็นอย่างมาก เพราะไม่สามารถเปิดคอลัมน์ใหม่ๆ ได้อย่างที่ใจต้องการ แต่ในหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์รายวันมีนโยบายการเปิดรับฟังความคิดเห็นต่างๆ จากบุคคลต่างๆ ที่มีความรู้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น เพื่อนำเสนอผ่านพื้นที่ของหนังสือพิมพ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและหาทางแก้ไขปัญหาาร่วมกัน (สันทัต ศักดิ์สูง, สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2551)

ส่วนกรนำเสนอเนื้อหาในประเด็นเกี่ยวกับความขัดแย้ง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรแบบเป็นทางการทั้งรายวัน รายสัปดาห์ มีวิธีการนำเสนอเหมือนกัน ด้วยการนำเสนอข่าวสารทั้งสองฝ่ายไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับหน่วยงานรัฐ บุคคลกับหน่วยงานธุรกิจ หน่วยงานธุรกิจกับหน่วยงานรัฐหรือหน่วยงานรัฐกับหน่วยงานรัฐ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้รับข่าวความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาจากสองแหล่งคือการได้รับการร้องเรียนจากผู้ได้รับผลกระทบและการที่หนังสือพิมพ์พบประเด็นเหล่านั้นเอง หนังสือพิมพ์ทุกฉบับมีแนวทางเหมือนกันคือการนำเสนอข้อมูลจากทั้งคู่กรณีทั้งสองด้านโดยเปิดโอกาสให้มีการชี้แจง ในกรณีที่เป็นเรื่องราวละเอียดอ่อนกองบรรณาธิการจะมีการตรวจสอบข้อมูลก่อนที่จะนำเผยแพร่เพื่อป้องกันความผิดพลาดและการถูกฟ้องร้องในอนาคต

การดำเนินการข่าวของหนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือที่ออกจำหน่ายเป็นรายสัปดาห์และจัดเป็นหนังสือพิมพ์เพ่งคุณภาพมีความได้เปรียบด้านระยะเวลาการทำข่าวมากกว่าหนังสือพิมพ์

รายวันทั้งสองฉบับทำให้สามารถหาข่าวได้กว้างขวางและเจาะลึก เน้นการวิเคราะห์การทำรายการ การทำสื่อบุคคล ถ้าเป็นข่าวการเมืองจะต้องรอพัฒนาการของสถานการณ์จนถึงที่สุดก่อนที่จะปิด ต้นฉบับ โดยนำเสนอแนวการหาทางออกมากกว่าจะบอกว่าความเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่ม ซึ่ง แนวทางดังกล่าวได้มาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับเรื่องนั้น ทั้งนักวิชาการ กลุ่มคน กลุ่มผู้นำทาง ศาสนาว่ามีความคิดเห็นอย่างไรแล้วนำเสนอความคิดเห็นทางออกเหล่านั้นออกมาทาง หนังสือพิมพ์ (อัจฉราวดี บัวคลี, สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2551)

วิธีการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลใช้วิธีการเดียวกับการนำเสนอข่าว ความขัดแย้งภายในท้องถิ่นคือเมื่อได้รับข้อมูลจากทั้งการร้องเรียนและการสืบทราบของกอง บรรณาธิการเองมาแล้วเมื่อนำเสนอออกไปก็จะเปิดให้คนที่ตกเป็นข่าวได้ทำการชี้แจงเช่นกัน อินสม ปัญญาโสภา รักษาการบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ (สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2551) มีความ คิดเห็นเกี่ยวกับไม่คิดว่าคนเหล่านั้นจะเป็นผู้มีอิทธิพล การนำเสนอข่าวจึงนำเสนอข่าวทั้งสองด้าน ทั้งฝ่ายที่แจ้งข้อมูลเข้ามาและฝ่ายที่ถูกพาดพิง แต่ในเรื่องที่ห้ามไม่ให้ทำข่าวหรือพุดจาเชิงข่มขู่ นั้น ก็จะอธิบายให้คนๆ นั้นเห็นว่าอย่างไรก็ตามข่าวเหล่านี้ก็จะถูกนำเสนอในสื่ออื่นๆ การจะเขียนข่าว ให้เกิดการบาดหมางหรือไม่ขึ้นอยู่กับการเขียนซึ่งต้องยึดข้อเท็จจริงเป็นหลัก ซึ่งในกรณีนี้ สันตศักดิ์สูง บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ มีทัศนคติคล้ายๆ กับอินสม ปัญญาโสภา มองว่าผู้มีอิทธิพลไม่ได้มีอิทธิพลกับเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ ซึ่งการจะนำเสนอข่าวเกี่ยวกับผู้มี อิทธิพลหรือผู้มีชื่อเสียงนั้นจะวิเคราะห์ก่อนว่าการกระทำต่างๆ ของคนๆ นั้นก่อความเสียหาย ให้กับบุคคลอื่นหรือไม่ ถ้าการกระทำของคนๆ นั้นก่อให้เกิดความเดือดร้อนจริงจึงจะนำเสนอ สำหรับหนังสือพิมพ์พลเมืองเหนืออัจฉราวดี บัวคลี บรรณาธิการ (สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2551) ไม่ได้มองถึงความสำคัญของผู้มีอิทธิพลแต่ยอมรับว่า มีผลต่อการทำงานของฝ่ายการตลาดบ้าง หรืออาจถูกต้องว่าจากหน่วยงานบางแห่งว่าหนังสือพิมพ์ลงข่าวผิดพลาดซึ่งต้องแก้ไขไปว่าการลง ข่าวได้มีการตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้ว

การสอดแทรกโฆษณาไว้ในเนื้อหาประเภทข่าวหรือบทความนั้น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในเขตภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรแบบเป็นทางการต่างมีวิธีการบริหารแตกต่างกันออกไป นอกจากการจัดสรรพื้นที่โฆษณาตามปกติแล้ว บางครั้งยังได้รับการขอร้องให้สอดแทรกโฆษณา ลง ในเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ ซึ่งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีการจัดโครงสร้างองค์กรแบบเป็นทางการจะมี นโยบายแยกส่วนเนื้อหาที่โฆษณาออกจากกันอย่างเด็ดขาด แต่บางครั้งจะยอมให้สปอนเซอร์ รายใหญ่หรือสปอนเซอร์ที่มีความผูกพันกันมานานลงบ้างเป็นบางครั้ง มีบางครั้งที่ฝ่าย

บรรณาธิการต้องยินยอมเสียสละพื้นที่เสนอข่าวให้กับโฆษณาเช่นกันแต่ทั้งสองกรณีไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง อินสม ปัญญาโสภา (สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2551) อธิบายว่า

... โฆษณาที่แฝงมาเนี่ยก็คือ หนึ่งแหล่งที่เขาเคยให้โฆษณากับเรามาตลอดเราก็จะลงให้บ้างเป็นบางครั้งบางคราว ที่ว่าอยู่ๆ มันจะออกมาโดยที่ไม่มีใครจะมาจัดอยู่ในนี้จะมาแฝงในโฆษณาอย่างนี้ไม่ได้ เราไม่ทำอย่างนั้น บริษัทใหญ่ๆ อย่างนิคมพาณิชย์ เขาโฆษณาตั้งแต่เขาเริ่ม จนถึงปัจจุบันเขาบอกว่าจะเลิกกันก็ต่อเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเลิกกิจการไปอย่างบริษัทเล็กหรือว่าไทยนิวส์เลิกผมก็เลิก บางทีเราก็จะลุ่มอล่วยให้เขาบ้างก็สมควร แต่ว่าก็ไม่ใช่ทำแบบที่มันดูแล้วเป็นสิ่งที่น่าเกลียดไป อยู่ในลักษณะที่ให้เป็นบางครั้งบางคราว

หนังสือพิมพ์เสียงใหม่นิวส์มีแนวทางที่เหมือนกับหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ในการจัดการกับพื้นที่เนื้อหาและโฆษณา สันต ศักดิ์สูง (สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2551) “เราพยายามจะเสนอข่าวให้มากที่สุดให้ผู้อ่านได้รับเนื้อหามากที่สุด ในขณะที่เดียวกันที่โฆษณาถ้าเข้ามาเยอะเราก็ต้องรับไว้เหมือนกัน เมื่อมันเข้ามาเบียดเนื้อข่าวเราเยอะ เราก็เพิ่มหน้าพิเศษเป็นบางครั้งตามแต่สมควร เป็นหน้า Classified เพิ่มมาตามสมควร”

สำหรับหนังสือพิมพ์รายวันทั้งสองฉบับมีวิธีการตรวจสอบที่คล้ายคลึงกันคือการตรวจสอบจนแน่ใจทุกด้านก่อนถึงจะนำลงตีพิมพ์ดังที่ อินสม ปัญญาโสภา ได้ให้ข้อมูลในเรื่องนี้ว่า “เราต้องตรวจสอบก่อนว่าเป็นข่าวที่ลงไปแล้วมันจะไม่มีความเสี่ยงและมีความคาดเคลื่อนกับข้อเท็จจริงต่างๆ เราตรวจสอบก่อนแต่ก็เป็นธรรมดา มันก็มีอยู่บ้าง แต่นับตั้งแต่ปี 2551 มาไม่เคยต้องล้อมกรอบขอขมาหรือขอแก้ข่าวเลย” (อินสม ปัญญาโสภา, สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2551) ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการของหนังสือพิมพ์เสียงใหม่นิวส์ที่จะพิจารณาข่าวที่คลุมเครือโดยพิจารณาจากแหล่งข่าวก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งถ้าสงสัยว่าอาจจะสร้างความเสียหายให้บุคคลในข่าวและองค์กรก็จะหลีกเลี่ยงการนำเสนอข่าวนั้นเพื่อป้องกันการถูกฟ้องร้องที่จะเกิดขึ้นตามมา (สันต ศักดิ์สูง, สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2551)

2. การบริหารเวลา

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรแบบเป็นทางการหากแบ่งตามระยะเวลาการจัดจำหน่ายมี 2 รูปแบบด้วยกัน คือ รายวันและรายสัปดาห์ รูปแบบการผลิตและระยะเวลาที่ใช้ในการผลิตจึงมีความแตกต่างกัน ดังนี้

ระยะเวลาในการหาข่าวสาร หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคเหนือมีเวลาในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเพื่อนำมาลงตีพิมพ์ 2 รูปแบบ ได้แก่ หนังสือพิมพ์รายวัน และหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์

หนังสือพิมพ์รายวัน มีระยะเวลาในการทำงานประมาณ 24 ชั่วโมง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันทั้งสองฉบับในเขตภาคเหนือมีการปิดต้นฉบับเวลาใกล้เคียงกันคือเวลาประมาณ 11 นาฬิกาของทุกวัน แต่หากมีข่าวด่วนจะไม่เกินเวลา 12 นาฬิกา และออกจำหน่ายไม่เกินเวลา 14 นาฬิกาของทุกวัน

หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ จะมีเวลาที่ผ่อนคลายมากกว่าหนังสือพิมพ์รายวัน ส่วนใหญ่มักจะมีการประชุมหรือพูดคุยเพื่อกำหนดประเด็นข่าวสัปดาห์ละครั้งส่วนใหญ่จะประชุมกันในวันจันทร์ และรวบรวมออกแบบรูปเล่มจัดพิมพ์ก่อนวันที่วางจำหน่ายประมาณ 2-3 วัน

3. การบริหารการผลิต

หนังสือพิมพ์ที่ออกเป็นรายวันและรายสัปดาห์ที่กรอบระยะเวลาค่อนข้างสั้นกว่าหนังสือพิมพ์รายปักษ์ หนังสือพิมพ์รายวันจะมียอดจำหน่าย 15,000 – 20,000 ฉบับต่อวันหากเป็นวันลือตเตอร์ออกยอดจำหน่ายจะเพิ่มขึ้นเป็น 2-3 เท่าตัว แต่ในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ มียอดการจัดพิมพ์ประมาณ 4,000 ฉบับต่อสัปดาห์ จึงต้องกระทำอย่างเคร่งครัด

3.1 วิธีการการผลิตหนังสือพิมพ์ หลังจากขั้นตอนทางด้านเนื้อหาและการออกแบบเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยส่วนใหญ่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่มีสองแนวทางในการผลิตคือ

หนังสือพิมพ์ที่มีโรงพิมพ์เป็นของตนเอง กลุ่มนี้จะผลิตหนังสือพิมพ์เองทั้งกระบวนการตั้งแต่การออกแบบจนกระทั่งออกวางจำหน่าย ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ เชียงใหม่ นิวส์

หนังสือพิมพ์ที่จ้างโรงพิมพ์อื่นเป็นผู้พิมพ์ เมื่อออกแบบรูปเล่มเสร็จจะจ้างโรงพิมพ์ภายนอกเฉพาะการพิมพ์เท่านั้น ได้แก่ หนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือ

3.2 วิธีการและระยะเวลาในเผยแพร่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือมีการเผยแพร่ 3 รูปแบบด้วยกัน คือ การจำหน่าย การเปิดระบบสมาชิก

การจำหน่าย มี 2 รูปแบบ คือ มีผู้มารับที่โรงพิมพ์เพื่อนำไปจำหน่ายต่อ อาทิ เด็กชายหนังสือพิมพ์และร้านหนังสือที่รับส่งหนังสือพิมพ์ตามบ้าน สำหรับรูปแบบที่ 2 เป็นการ

หนังสือพิมพ์มีการกระจายไปยังจังหวัดหรืออำเภอต่างๆ เอง โดยอาศัยตัวแทนจัดจำหน่ายหนังสือในจังหวัดและรถโดยสารประจำทาง

ระบบสมาชิก จะมีการให้เลือกในการเป็นสมาชิกว่าเป็นราย 6 เดือนหรือ 1 ปี ซึ่งมีการชำระค่าสมาชิกในครั้งเดียว

เว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีข่าวสารเหมือนในหนังสือพิมพ์แต่ละวัน ผู้อ่านสามารถดาวน์โหลดหนังสือพิมพ์ที่จัดจำหน่ายแต่ละฉบับได้ผ่านทางเว็บไซต์ ตัวอย่างเช่น หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์บนเว็บไซต์ <http://www.thainews70.com/> และหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์บนเว็บไซต์ <http://www.chiangmainews.co.th/>

เมื่อผลิตหนังสือพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้วกระบวนการในเผยแพร่หนังสือพิมพ์มีหลายวิธีการด้วยกัน หนังสือพิมพ์รายวันทั้งไทยนิวส์และเชียงใหม่นิวส์ใช้สายส่งหนังสือเพื่อกระจายไปยังร้านค้า ต่างอำเภอ และจังหวัดในพื้นที่จัดจำหน่าย หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์มีการกระจาย 3 วิธีด้วยกันคือ กระจายผ่านทางสายส่ง มีผู้มารับจากโรงพิมพ์แล้วนำไปส่งตามบ้าน (สมาชิก) และส่งผ่านทางรถโดยสารประจำทางและรถไฟ หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์มีพื้นที่ในการจัดส่งหนังสือพิมพ์ประมาณ 10 จังหวัดในเขตภาคเหนือ แต่เชียงใหม่นิวส์ใช้วิธีการกระจายไปกับสายส่งเพียงอย่างเดียว โดยมีพื้นที่การจัดจำหน่าย 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน หนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือจัดส่งให้กับสมาชิกเป็นส่วนใหญ่และวางแผนจัดจำหน่ายในเขตภาคเหนือตอนบนและกรุงเทพมหานคร

4. การจัดการบุคลากร

การจัดการบุคลากรของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรแบบเป็นทางการใช้วิธีการเปิดรับสมัครและมีการคัดเลือกเหมือนกับหน่วยงานธุรกิจทั่วไป ซึ่งการให้ผลตอบแทนมีหลายรูปแบบทั้งในรูปของเงินเดือน โดยมีวิธีการต่างๆ ดังนี้

4.1 การกำหนดนโยบายทางด้านบุคลากร หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรแบบเป็นทางการมีวิธีการคัดสรรผู้ที่เข้ามาปฏิบัติงานแตกต่างกันออกไป หนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์เน้นการใช้บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำหนังสือพิมพ์ที่มีมาอย่างยาวนานแต่ไม่ได้มีความรู้โดยตรงด้านวารสารศาสตร์กับคนรุ่นใหม่ที่เรียนจบมาทางด้านวารสารศาสตร์โดยตรงเพื่อมาทำงานให้ประสานกัน โดยทั่วไปแล้วการคัดเลือกคนที่เข้ามาทำงานกับหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์จะใช้วิธีการดังเช่นองค์กรธุรกิจทั่วไป คือการประกาศรับ

สมัครและคัดเลือกจากใบสมัครและสอบสัมภาษณ์ มีการทดลองงานเป็นเวลา 3 เดือน ปัจจุบันบุคลากรในกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์เชียงใหม่มีประมาณ 50 คน นอกจากนั้นจะเป็นผู้สื่อข่าวอิสระที่อยู่ใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน และนักข่าวอิสระที่ส่งข่าวให้กับหนังสือพิมพ์เชียงใหม่อีกด้วย (สันทัด ศักดิ์สูง, สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2551) นโยบายในด้านการรับคนเข้ามาทำงานในกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ที่สำคัญ อินสม ปัญญาโสภา (สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2551) อธิบายว่า

นโยบายของที่นี่เราไม่อยากจะจ้างคนที่ผ่านงานมาก่อน พวกนี้ปัญหาเยอะคือเป็นผู้มีประสบการณ์สูงก็เที่ยวลากดิน ยุ่งยาก เรียกร้อง ทำงานไม่เต็มที่ แต่เด็กจบใหม่ๆ นี้ไฟแรง ตั้งใจทำ พอนานมากก็มีปัญหาบ้าง อีกประเด็นหนึ่งที่อยู่ไม่นานเพราะว่าไม่ใช่คนในพื้นที่ พอจบแล้วก็ทำหรือรับปริญญาองาน อะไรต่างๆ อยู่ 3-4 ปีเขาก็ไป

หนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือมีความคิดในด้านการรับคนเข้าทำงานที่จะไม่รับคนที่มีประสบการณ์แต่จะรับคนที่เพิ่งเรียนจบมาใหม่เหมือนกับหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์เช่นกันรวมทั้งปัญหาของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ก็มีความคล้ายคลึงกับหนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือ ที่มีการหมุนเวียนของพนักงานค่อนข้างสูง โดยเฉพาะฝ่ายการตลาดของหนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือที่มีการหมุนเวียนค่อนข้างสูงซึ่งทำให้มีผลทำให้งานไม่เกิดความต่อเนื่อง

4.2 วิธีการคัดเลือกบุคลากรและการปฏิบัติงาน มีวิธีการคัดเลือกคนเข้ามาทำงาน 2 รูปแบบด้วยกันคือ การเปิดรับสมัครจากผู้ที่ยื่นจบในสาขาวิชานิติศาสตร์หรือวารสารศาสตร์โดยตรงและการชักชวนมาทำ การคัดเลือกคนของหนังสือพิมพ์เชียงใหม่ที่มีการเปิดรับสมัครเป็นหลักแตกต่างจากหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ที่จะคัดจากนักศึกษาที่มาฝึกงานในแต่ละปีโดยดูศักยภาพตอนฝึกงานว่าสามารถทำงานได้หรือไม่ เมื่อเห็นว่ามีแนวโน้มว่าสามารถทำงานหนังสือพิมพ์ได้ดีจะทำการจองตัวไว้เมื่อเรียนจบแล้วก็รับเข้ามาทำงานในหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ บุคลากรทั้งหมดในหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์มีประมาณร้อยละกว่าคน หนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือใช้วิธีเปิดรับสมัครบุคลากรเหมือนเช่นหนังสือพิมพ์เชียงใหม่ฝ่ายบรรณาธิการจะมีผู้สื่อข่าว 3 คน ฝ่ายศิลป์ 2 คน พิสูจน์อักษร 1 คน และธุรการ 1 คนและสตริงเกอร์ (ผู้สื่อข่าวอิสระที่ไม่ได้สังกัดหนังสือพิมพ์ฉบับใด, ผู้วิจัย) ในจังหวัดพะเยา ลำปาง แพร่ เชียงราย ฝ่ายการตลาดมีฝ่ายหาโฆษณา 2 คนและผู้รับผิดชอบเรื่องสมาชิกและทำบัญชีอีก 1 คนแต่ สาเหตุที่ทำให้มีอัตราการหมุนเวียนค่อนข้างสูงระหว่างหนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือกับหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์มีความแตกต่างกัน เนื่องจากหนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือมีความกดดันเรื่องยอดขายพื้นที่โฆษณาที่มีในฝ่ายการตลาดค่อนข้างสูง แต่สำหรับหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์มีปัญหาทางด้านบุคลากรเกิดจากคนที่

รับเข้ามาทำงานไม่ได้ในพื้นที่ เมื่อได้งานอื่นจึงลาออกหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์แก้ปัญหาโดยการคัดเลือกคนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ก่อนที่จะรับเข้าทำงาน

4.3 วิธีการควบคุมทางจริยธรรมวิชาชีพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้านการควบคุมจริยธรรมวิชาชีพของบุคลากรในหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ เชียงใหม่นิวส์ และพลเมืองเหนือมีแนวทางและวิธีการที่ชัดเจนในการควบคุมจริยธรรม หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์และพลเมืองเหนือใช้วิธีการพูดคุยและแจ้งนโยบายในด้านจริยธรรมให้ทราบก่อนการปฏิบัติงาน “นโยบายก็คือนักข่าวจะไม่มีมีการไปรับโฆษณาแล้วก็มาเขียนโฆษณา แล้วก็หาโฆษณาไปด้วยอันนี้ไม่ได้ ซีเรียสแม้กระทั่งเรื่องการแจกซองหรือว่าการให้เงินค่าน้ำมันไม่ให้ทำอย่างนั้นเด็ดขาด” (อัจฉราวดี บัวคลี, สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2551) หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์มีการย้ำถึงนโยบายอยู่เสมอด้วยการประชุมสองสัปดาห์ต่อครั้งหรืออย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง และมีวิธีการควบคุมตามลำดับตั้งแต่การเตือนด้วยวาจา ต่อจากนั้นจะมีการเตือนด้วยลายลักษณ์อักษร การพักงานประมาณ 1 เดือน ถ้ายังมีการกระทำผิดอีกหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์จะเลิกจ้างทันที หนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือยังไม่เคยมีการลงโทษเหมือนหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ หนังสือพิมพ์เชียงใหม่มีแนวทางเหมือนกับหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์และหนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือทั้งนโยบายและวิธีการ

ผลตอบแทนที่ให้แก่บุคลากรในองค์กรส่วนใหญ่แล้วจะได้เงินเดือนตามมาตรฐานหน่วยงานราชการเป็นหลัก ทั้งหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ เชียงใหม่นิวส์ พลเมืองเหนือ นอกจากผลตอบแทนในรูปเงินเดือนแล้วในหนังสือพิมพ์เชียงใหม่ยังได้มีการจัดสวัสดิการทางด้านการประกันชีวิต กองทุนฉุกเฉินให้พนักงาน องค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากร เช่น การส่งไปฝึกอบรมที่หน่วยงานและองค์กรวิชาชีพต่างๆ จัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะองค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นขนาดใหญ่ เช่นหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ เชียงใหม่นิวส์ เป็นต้น

5. การบริหารงบประมาณ

สถานะการเป็นองค์กรธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่จึงจำเป็นต้องมีวิธีการหาเงินเพื่อมาสนับสนุนให้พอดีกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการที่ต่างกันออกไป โดยผ่านการวางแผนอย่างรัดกุมและมีฝ่ายรับผิดชอบโดยตรงในการหารายได้ นอกจากกิจการหนังสือพิมพ์แล้วหนังสือพิมพ์บางฉบับยังดำเนินธุรกิจอื่นเพื่อนำเงินมาเกื้อหนุนให้กิจการหนังสือพิมพ์สามารถอยู่รอดได้

5.1 แหล่งที่มาของรายได้ รายได้ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่จัดองค์กรแบบเป็นทางการมาจาก 3 ทางด้วยกัน คือ จากการจำหน่ายหนังสือพิมพ์ การขายพื้นที่โฆษณา และกิจการอื่นๆ ในเครือ อินสม ปัญญาโสภา รักษาการบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์รายวัน กล่าวเกี่ยวกับการหารายได้หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ว่า

39 ปี ไม่มีฝ่ายโฆษณาไม่มีทีมออกหาโฆษณา ปีหนึ่งจะทำแค่ครั้งเดียววันที่ 4 สิงหาคมจะมีหนังสือจากหนังสือพิมพ์ไปถึงบริษัทห้างร้านต่างๆ ขอความอนุเคราะห์ลงโฆษณาครบรอบปีแค่นั้น เขาตอบมาพร้อมไม่พร้อมเขาตอบมาเราก็ลงเขาไม่ตอบก็จบ ปัจจุบันในภาวะปกติเราไม่เคยจัดทีมออกไปขอโฆษณาที่นั่นที่นี้เราไม่มีเลย (สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2551)

แต่ในหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์และหนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือ ต่างก็มีฝ่ายการตลาดเพื่อหาโฆษณามาลงในหนังสือพิมพ์ของตนเอง โดยในหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ สันตศักดิ์สูง บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์รายวัน อธิบายวิธีการทำงานของฝ่ายการตลาดที่ถือว่าเป็นหัวใจในการหล่อเลี้ยงองค์กรว่า

ฝ่ายโฆษณาจะต้องมีความเคลื่อนไหวตลอดเวลาถึงธุรกิจในจังหวัดปัจจุบัน อย่างเช่น เขาจะเปิดหมู่บ้านจัดสรร ฝ่ายโฆษณา ฝ่ายการตลาดคุณต้องรู้จักก่อน รู้ก่อนนักข่าวด้วย เพราะคุณต้องไปถึงตัวเขาก่อน เพื่อไปอธิบายเสนอให้เขาว่าถ้าคุณโฆษณาเป็นแบบนี้ๆ จะได้รับความสนใจอะไร โปรเจคของคุณเป็นอย่างไร ฝ่ายการตลาดก็จะมาบอกนักข่าวถึงรายละเอียดต่างๆ ของหมู่บ้าน เราก็จะนำเสนอทางด้านหนังสือพิมพ์ (สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2551)

สันตศักดิ์สูง (สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2551) มองว่าถึงแม้จะมีโฆษณามากเท่าไรหรือจำเป็นต้องรับไว้แต่ก็จะพยายามไม่ให้เบียดบังเนื้อหาหรือหากมีโฆษณามากก็จะทำการเพิ่มหน้าเพื่อรองรับโฆษณาที่เพิ่มมากขึ้นซึ่งจะทำให้รายรับและรายจ่ายตลอดทั้งปีสมดุลกันได้ เพราะแต่ละช่วงของปีการลงโฆษณาจะไม่เท่ากันซึ่งจะแปรผันไปตามฤดูกาลเนื่องจากเชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวดังนั้นเพื่อให้สามารถควบคุมรายรับให้สมดุลกับค่าใช้จ่ายจึงต้องรับโฆษณาไว้ก่อน “โฆษณากับหนังสือพิมพ์มันก็เหมือนน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า เราก็พึ่งโฆษณาจากเขา เขาก็พึ่งข่าวจากเรา มันเป็นไปได้ว่าอย่างบางกิจการที่เขาทุ่มโฆษณาให้เราเต็มที่ เราก็ถือว่าเป็นลูกค้าของเราคนหนึ่งที่เราต้องให้ความสำคัญ เพราะฉะนั้นในเรื่องข่าวเราก็ให้เต็มที่เหมือนกัน” (สันตศักดิ์สูง, สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2551)

หนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือมีปัญหาในเรื่องการตลาดอย่างมากจากการที่บุคลากรไม่มีความเชี่ยวชาญและมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรทางด้านการตลาดบ่อยทำให้เมื่อเวลาผ่านไปนำเสนอข้อมูลให้แก่ลูกค้าทำได้ไม่ดีเท่าใดนักส่งผลให้มีโฆษณาเข้ามาน้อย ทำให้ยังไม่ได้โฆษณาถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ “รายได้จากการทำหนังสือตอนนี้มันก็ยังไม่พอดีกับต้นทุนแต่เป้าหมายของผู้บริหารไม่ได้ต้องการให้ได้กำไรจากรูทิจนี่เพราะไม่ได้ถือว่าเป็นธุรกิจ เขามีธุรกิจอื่น เขาแค่วางเป้าหมายให้มันเลี้ยงตัวเองได้ซึ่งตอนนี้ก็ยังไม่รู้เลยว่าอีกกี่ปี” (อัจฉราวดี บัวคลี, สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2551)

5.2 การจัดสรรรายรับและรายจ่าย จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่ารายได้จากการขายพื้นที่โฆษณายังถือว่าเป็นรายได้หลักของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นซึ่งหากขาดไปหนังสือพิมพ์ก็ไม่สามารถอยู่ได้ ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายด้านวัตถุดิบในการผลิตหนังสือพิมพ์ อาทิ ค่ากระดาษ และค่าหมึก ต้นทุนในวัตถุดิบการผลิตเป็นรายจ่ายหลัก ดังนั้นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรแบบเป็นทางการจึงให้ความสำคัญกับการหาลูกค้าเพื่อมาซื้อพื้นที่โฆษณาและลดต้นทุนการผลิตด้วยการพิมพ์จำนวนให้พอดีกับการจำหน่ายมากที่สุดเพื่อลดความเสี่ยงจากการขาดทุนในการผลิตที่สูงเกินไป

6. การวางแผน

แผนการดำเนินงานขององค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรแบบเป็นทางการมักจะมีการวางแผนระยะสั้นและระยะยาว แต่ยังไม่เป็นระบบเท่าใดนัก การวางแผนหลักๆ ที่เห็นได้ชัดคือการวางแผนทางด้านการพัฒนาการผลิตรูปแบบ และกาวางแผนทางด้านการตลาดที่มีการแข่งขันกันอย่างสูงทั้งด้านผู้อ่านและด้านตลาดโฆษณา เป็นที่น่าสังเกตว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรแบบเป็นทางการแต่ละฉบับมีความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของตนเองค่อนข้างมาก จึงหันไปเน้นในการพัฒนาทางด้านรูปลักษณ์และการตลาดมากกว่าเพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านและความอยู่รอดขององค์กรท่ามกลางการแข่งขันของธุรกิจสื่อมวลชน จากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เอกสารพบว่าหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์มีเวลาในการผลิตมากกว่าหนังสือพิมพ์รายวันทำให้แต่ละฉบับพยายามที่จะสร้างจุดเด่นของตัวเอง หนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือ เป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ฉบับหนึ่งที่มีแนวทางที่ชัดเจนในการทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้เป็นปากเป็นเสียงของคนในท้องถิ่น โดยกลุ่มนักธุรกิจและนักวิชาการด้วยความตั้งใจจะให้หนังสือพิมพ์ฉบับนี้เป็นตัวแทนของประชาชนในการแก้ไขปัญหา

ภายในท้องถิ่น อัจฉราวดี บัวคลี่ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือ ให้สัมภาษณ์ถึงการวางแผนในการทำงานภายในองค์กรว่า การวางแผนต้องควบคู่กับทางฝ่ายการตลาดแต่จะอยู่ที่ผู้บริหารที่จะประสานกันว่าตอนนี้ก็จะเน้นไปที่อย่างน้อยจะต้องให้มีรายได้เพิ่มขึ้นมา อันนั้นก็จะเป็นส่วนของการตลาดไป ส่วนกองบรรณาธิการจะสนับสนุนให้มีรายได้ตรงนั้นได้อย่างไรบ้างก็ต้องมาคุยกันว่าเราเล่นการเมืองหนักไปไหม แล้วปกแต่ละสัปดาห์ควรจะเป็นสิ่งที่ดึงดูดคนอ่านต้องปรับเปลี่ยนให้มันตรงกับค่านิยม เรื่องบุคคลต้องปรับแนวทางการทำงานไปให้เหมาะสมกับนโยบาย แต่โดยหลักแล้วจะเป็นไปตามสถานการณ์ข่าว การทำงานไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจนนอกจากทุกสิ้นปีแล้วเราส่งข่าวประกวดแต่ก็ไม่ได้วางแผนว่าปีนี้จะต้องส่งข่าวเข้าประกวดมากดูที่เนื้อหาข่าวที่มีความสำคัญแล้วจึงส่งเข้าประกวดในบางครั้งก็ส่งบางครั้งก็ไม่ได้ส่ง (สัมภาษณ์, 8 กันยายน 2551)

แต่ละองค์กรมีตัวชี้วัดของตนเองที่สามารถสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานได้ในระดับหนึ่ง อาทิ ยอดการจัดจำหน่าย รางวัลที่เกี่ยวกับการนำเสนอข่าวสาร สำหรับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันทั้งสองฉบับคือหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์และเชียงใหม่นิวส์มีแผนการดำเนินงานที่แตกต่างจากหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ เนื่องจากเป็นองค์กรขนาดใหญ่จึงทำให้การดำเนินงานมีแผนงานที่ชัดเจน หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์เป็นหนึ่งในสองของหนังสือพิมพ์รายวันที่มีอายุมากที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ บรรจบ ลิ้มจรรยา มีความคิดในการเริ่มทำหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ด้วยความตั้งใจทำให้หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์เป็นสื่อกลางระหว่างหน่วยงานรัฐ ประชาชน และองค์กรธุรกิจในพื้นที่ อินสม ปัญญาโสภา รักษาการบรรณาธิการและผู้ร่วมก่อตั้งได้อธิบายถึงความเป็นมาและแนวคิดในการเริ่มต้นของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ว่า

. . . ตอนนั้นก็ยังมีหนังสือพิมพ์ที่ขายดีที่สุดคือไทยรัฐ รองลงมาคือเดลินิวส์ ก็เอาไทยรัฐกับเดลินิวส์มาบวกกัน เอารัฐออกไป เดลินิวส์เอาเดลิออกไป เป็นไทยนิวส์ น่าจะอยู่ได้เหมือนกัน มันก็อยู่มาได้ 39 ปี ฉะนั้นถ้าไอ้สิ่งที่ว่าออกมาแล้ว หนึ่งเราจะทำยังไงให้มันเป็นธุรกิจที่เราคนทำไม่ล้มลุกคลุกคลาน จะทำไปได้ดี สองหนังสือพิมพ์ก็เป็นปากเสียงแก่ชาวบ้าน เราเป็นที่พึ่งแก่ชาวบ้านได้ (สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2551)

ในปัจจุบันหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์มีแผนการขยายงานในด้านการพัฒนาคุณภาพการผลิตเพื่อให้สามารถผลิตหนังสือพิมพ์ได้เร็วขึ้นด้วยการสั่งแท่นพิมพ์ 5 สีเข้ามาเพิ่มในกระบวนการผลิตมากขึ้นและมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการที่จะขยายพื้นที่ในการจัดจำหน่ายไปสู่ภาคเหนือตอนล่างเพิ่มมากขึ้นและเริ่มมีการคิดถึงอนาคตของธุรกิจเพื่อวางแผนอย่างยั่งยืน อินสม ปัญญาโสภา รักษาการบรรณาธิการ กล่าวว่า “ไม่ใช่พูดถึงอินเทอร์เน็ต เราพูดถึงกระดาษจะหมด

ไปจากตลาดจะอย่างไร เราพูดกันถึงขั้นนั้น คิดกันว่าเรามาถึงยุคนั้นจะทำไป ไร่รุ่นผมอาจจะอยู่ไม่ทันแต่รุ่นต่อไปคุณจะทำอย่างไร คุณจะรับสถานการณ์อย่างไร” (สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2551)

ในขณะที่หนังสือพิมพ์เชียงใหม่มีวี่แวงการเริ่มต้นเกิดจากความร่วมมือของนักหนังสือพิมพ์กับนายทุนที่มาลงทุนทำธุรกิจหนังสือพิมพ์โดยการมองไปที่ศักยภาพทางธุรกิจของท้องถิ่นที่มีงบประมาณลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันได้ สั้นทัด ศักดิ์สูง บรรณาธิการและผู้ร่วมก่อตั้งหนังสือพิมพ์เชียงใหม่รายวันให้สัมภาษณ์ว่า

ผมทำเชียงใหม่เดี๋ยวก่อน แล้วก็ออกมาคุยกันกับนายทุนที่จะทำหนังสือพิมพ์ เขาบอกต้องเตรียมงานอะไรบ้าง เราก็เป็นบุคลากรในการผลิตหนังสือพิมพ์ มันก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยุ่งยากอย่างที่ผมพูดไว้เมื่อสิบปีก่อนถ้ามีทุนไม่เท่าไรก็ทำได้ ก็มีแท่นพิมพ์ มีสถานที่มืออะไร ถ้าบุคลากรพร้อมแล้ว ใช้เวลาเตรียมอยู่ประมาณสองถึงสามเดือน ก็เริ่มออกหนังสือพิมพ์ออกมาเป็นหนังสือพิมพ์เชียงใหม่รายวัน (สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2551)

แผนการดำเนินการในปัจจุบันของหนังสือพิมพ์เน้นในเรื่องคุณภาพทางรูปลักษณ์เป็นหลักโดยจะเน้นพัฒนาหนังสือพิมพ์ในด้านรูปแบบและสีสันให้มากขึ้นเพื่อให้เทียบเท่ากับหนังสือพิมพ์ระดับชาติ แต่ในส่วนของความเร็วทางด้านข้อมูลข่าวสารสั้นทัด ศักดิ์สูง บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เชียงใหม่รายวัน มีความพึงพอใจด้วยความได้เปรียบในด้านเวลาในการปิดต้นฉบับแต่ละวันทำได้ช้ากว่าหนังสือพิมพ์รายวันจากส่วนกลางและมีโครงการจะเปิดเชียงใหม่รายวันในรูปแบบนิตยสารรายปักษ์หรือรายเดือนอีกหนึ่งฉบับโดยการขยายและเจาะลึกประเด็นข่าวที่มีอยู่ในหนังสือพิมพ์เชียงใหม่รายวันให้ได้รายละเอียดมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลในด้านการขยายฐานการตลาดและใช้ข้อมูลในเชิงลึกที่มีอยู่ในมือให้เป็นประโยชน์สูงสุด ด้านการตลาดเชียงใหม่รายวันได้ใช้วิธีการเปิดสื่อสิ่งพิมพ์แจกฟรี (Free copy) ขึ้นมาอีกหนึ่งฉบับเพื่อรักษาฐานลูกค้าที่ลงโฆษณาให้คงอยู่ต่อไปได้ด้วยการเพิ่มรูปแบบการโฆษณาแบบเป็นชุด (Package) เพื่อให้ลูกค้าที่จะลงโฆษณาได้ตัดสินใจได้ง่ายมากขึ้น นอกจากนี้หนังสือพิมพ์เชียงใหม่รายวันยังได้ดำเนินธุรกิจข้ามสื่อโดยได้เปิดสถานีวิทยุเพื่อกระจายเสียงโดยเน้นรายการข่าวสารและสาระบันเทิง และยังมีธุรกิจในเครือประเภทรีสอร์ทและกิจกรรมขายส่งบัตรเติมเงินโทรศัพท์เคลื่อนที่อีกด้วย

เห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์รายวันทั้งสองฉบับของเชียงใหม่มีเจตนารมณ์คล้ายๆ กันคือการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในท้องถิ่นและเป็นกระบอกเสียงให้กับคนในท้องถิ่นเหมือนกัน ในด้านการวางแผนการดำเนินงานหนังสือพิมพ์เชียงใหม่รายวันจะมุ่งไปที่การเป็นกระบอกเสียงให้แก่ภาคธุรกิจและรองลงมาคือภาครัฐเนื่องจากมองว่าหน่วยงานภาครัฐและธุรกิจมีโอกาสที่จะเผยแพร่

ข้อมูลข่าวสารผ่านทางหนังสือพิมพ์ระดับชาติได้น้อย ดังนั้นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงต้องเข้ามามีบทบาทในการทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารเพื่อการประชาสัมพันธ์และโฆษณาในท้องถิ่นให้มากที่สุด และมีการวางแผนการดำเนินงานในเชิงธุรกิจอย่างเต็มรูปแบบเพื่อให้ธุรกิจมีการขยายตัวและอยู่รอดอย่างต่อเนื่อง แต่สำหรับหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์จะมุ่งไปที่การเป็นปากเสียงของประชาชน และสิ่งที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นเป็นหลัก

7. การจัดโครงสร้างองค์กร

ด้วยลักษณะที่แตกต่างกันทั้งขนาดและวิธีการผลิตทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือมีการจัดโครงสร้างองค์กรที่แตกต่างกันออกไป จากการศึกษาพบว่ามีการจัดโครงสร้างขององค์กรแบบเป็นทางการมี 2 รูปแบบ ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์ที่มีโครงสร้างองค์กรแบ่งเป็น 2 ฝ่าย ประกอบด้วย กองบรรณาธิการ และกองการจัดการ ส่วนฝ่ายผลิตเป็นการจ้างผลิตจากโรงพิมพ์ภายนอก หนังสือพิมพ์ที่อยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ หนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือ

2. หนังสือพิมพ์ที่มีโครงสร้างองค์กรแบ่งเป็น 3 ฝ่ายหลักๆ องค์กรในรูปแบบนี้จะประกอบด้วย กองบรรณาธิการ กองการจัดการ และกองการผลิต ที่ทำการผลิตหนังสือพิมพ์เอง ทั้งกระบวนการ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์รายวันและเชียงใหม่นิวส์รายวัน

หนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือรายที่มีลักษณะองค์กรเป็นบริษัทจำกัดมีการแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายหลักๆ คือ กองบรรณาธิการ และฝ่ายการตลาด ซึ่งแยกการทำงานกันออกอย่างชัดเจน โดยใช้วิธีการจัดจ้างพิมพ์หนังสือพิมพ์จากโรงพิมพ์ภายนอก หนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์มีการทำธุรกิจอื่นๆ ร่วมกับธุรกิจหนังสือพิมพ์ (Vertical Ownership) หนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์มีกลุ่มธุรกิจเป็นของตัวเองทั้งการเป็นตัวแทนจำหน่ายบัตรเติมเงินโทรศัพท์เคลื่อนที่ กิจการอสังหาริมทรัพย์ และรีสอร์ท ส่วนหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์รายวันดั้งเดิมมีการจัดตั้งเป็นบริษัทแต่การบริหารงานยังคงเป็นแบบครอบครัวอยู่เช่นเดิม ดังนั้นการตัดสินใจในการบริหารงานขององค์กรจึงขึ้นอยู่กับคนในครอบครัวเท่านั้นยกเว้นในด้านเนื้อหาที่มีบรรณาธิการเป็นผู้ตัดสินใจเด็ดขาดโดยแยกออกจากฝ่ายการตลาดและฝ่ายการจัดการอย่างชัดเจน

การจัดโครงสร้างองค์กรของหนังสือพิมพ์ในจังหวัดเชียงใหม่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบธุรกิจและรูปแบบความเป็นเจ้าของในแต่ละหนังสือพิมพ์นั้นๆ ซึ่งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีองค์กรแบบเป็นทางการมีรูปแบบความเป็นเจ้าของในลักษณะบริษัทจำกัดลักษณะ

แบบนี้ถือว่าเป็นส่วนน้อยของหนังสือพิมพ์ที่ทำการศึกษา และมีรูปแบบเป็นองค์กรธุรกิจเต็มรูปแบบ ซึ่งการจัดโครงสร้างองค์กรดังกล่าวแปรผันไปตามภาระงาน เงินทุน และจำนวนบุคลากรที่มีอยู่ในองค์กร

8. การอำนวยการ

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีรูปแบบเป็นทางการ มีวิธีการอำนวยการตามสายการบังคับบัญชาและลักษณะของงานตามโครงสร้างองค์กรที่ได้มีการออกแบบไว้ หนังสือพิมพ์เชียงใหม่วิสต์เป็นตัวอย่างหนึ่งขององค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่เน้นการอำนวยการผ่านสายการบังคับบัญชาอย่างชัดเจน การประสานงานเพื่อการอำนวยการดำเนินงานผลิตหนังสือพิมพ์จึงเป็นการสื่อสารรูปแบบจากบนลงล่างหรือแนวตั้งเป็นส่วนใหญ่ (Top – Bottom Communication) ในขณะที่หนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ ใช้วิธีการสั่งงานในแนวดิ่งไม่ชัดเจนเท่าใดนัก ในหนังสือพิมพ์ไทยนิวิสต์มีการอำนวยการในรูปแบบของการสื่อสารโดยตรงระหว่างผู้บังคับบัญชา อาทิ บรรณาธิการกับผู้สื่อข่าวโดยตรง แต่ในหนังสือพิมพ์เชียงใหม่วิสต์เป็นการอำนวยการผ่านหัวหน้าในแต่ละระดับชั้นตั้งแต่หัวหน้ากองบรรณาธิการ บรรณาธิการ ผู้อำนวยการ ในฝ่ายผลิต ฝ่ายโฆษณา ก็เป็นเช่นเดียวกัน หนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ มีโครงสร้างองค์กรไม่สลับซับซ้อนเช่นในหนังสือพิมพ์พลเมืองเหนือมีการสื่อสารที่อยู่ในระดับเดียวกัน (Horizontal Communication) เป็นส่วนใหญ่

9. การประสานงาน

การประสานงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรแบบเป็นทางการนั้นมีรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามขนาดขององค์กรและจำนวนบุคลากรในแต่ละแห่ง จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า รูปแบบการประสานงานภายในองค์กรแต่ละแห่งไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก

การประสานงานภายในองค์กร ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการประสานงานกันในรูปแบบการประชุมอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานแต่ละฝ่ายได้หาวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงาน แต่ในการทำงานปกติมักจะมีการประสานงานกันโดยตรงกับผู้รับผิดชอบในเรื่องที่คนๆ นั้นมีหน้าที่รับผิดชอบ ที่น่าสนใจคือการประสานงานระหว่างกองบรรณาธิการกับฝ่ายการตลาดที่มักจะต้องประสานงานกันอย่างใกล้ชิด มีบางครั้งเช่นกันที่ฝ่ายบรรณาธิการจำเป็นต้อง

ขัดแย้งกับฝ่ายการตลาดในเรื่องการจัดสรรพื้นที่ “ผมจัดข้อความไว้แบบนี้ เขาบอกว่าไม่ได้นะ ก็ทะเลาะกันบ่อยทุกเรื่อง พื้นที่ข่าวกับพื้นที่โฆษณา บางที่ได้บอกว่าจะเอาหน้านี้ผมบอกว่าหน้านี้มันไม่ได้นะ ขอไปดูหน้านี้ได้ไหม มันจำเป็นต้องรับไม่มันไม่ได้ เราก็โอเค” (อินสม ปัญญาโสภา, สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2551)

การประสานงานภายนอกองค์กร หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับมีแนวทางที่ชัดเจนในการประสานงานกับภาคส่วนต่างๆ ในสังคม อาทิ กลุ่มลูกค้าโดยแบ่งออกเป็นลูกค้าสองประเภทหลักๆ คือ ลูกค้าที่มาลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์และผู้อ่านหนังสือพิมพ์ การประสานงานกับลูกค้าที่มาลงโฆษณาจะเป็นการประสานงานโดยผ่านฝ่ายการตลาดเป็นหลักหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ เชียงใหม่นิวส์ พลเมืองเหนือ จะประสานงานโดยใช้ฝ่ายการตลาดเพื่อนำเสนอราคาและรูปแบบเพื่อที่จะซื้อพื้นที่ลงโฆษณา หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์แม้จะมีฝ่ายการตลาดแต่ก็ไม่ได้ออกไปเสนอขายพื้นที่โฆษณาเหมือนเช่นหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นแต่ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นลูกค้าประจำและเดินเข้ามาเพื่อซื้อพื้นที่โฆษณาด้วยตนเอง

สำหรับการประสานงานกับกลุ่มผู้อ่าน หนังสือพิมพ์ทุกฉบับมีการเปิดรับความคิดเห็นและเรื่องราวร้องทุกข์โดยส่งผ่านจดหมาย จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และการเดินเข้ามาร้องเรียนด้วยตนเอง การประสานงานเกี่ยวกับเรื่องราวร้องทุกข์นอกจากจะต้องประสานงานกับผู้มาร้องเรียนแล้ว ยังต้องประสานงานไปยังผู้ที่ถูกร้องเรียนซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือผู้ใช้อำนาจรัฐเป็นหลักมักใช้นักข่าวในการประสานงานไปยังหน่วยงานหรือบุคคลดังกล่าวเพื่อตรวจสอบความจริงและคำชี้แจงในกรณีที่มีผู้มาร้องเรียน นอกจากนี้การประสานงานด้านการจัดจำหน่ายกับร้านค้าตัวแทนจำหน่ายของหนังสือพิมพ์ก็เป็นสิ่งสำคัญที่หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ให้ความสำคัญเนื่องจากมีผลต่อการกำหนดยอดการพิมพ์ในแต่ละวัน “บางที่เราไม่ได้เช็ค แต่ทางร้านเขาก็จะบอกมาเองว่าที่เขารับไปส่งไปให้มันขายไม่หมดไม่มีที่เก็บนะ ที่นี้ไม่ต้องส่งมามากลดลงไปหน่อย อย่างนี้เป็นต้นเรารู้เราก็ลด” (อินสม ปัญญาโสภา, สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2551)

การประสานงานภายนอกของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังต้องประสานงานกับแหล่งข่าวต่างๆ ส่วนใหญ่มักจะเป็นหน่วยงานรัฐหรือบุคคลที่ใช้อำนาจรัฐ และนักวิชาการในการเสนอแนะความคิดเห็นต่อปัญหาต่างๆ โดยผู้สื่อข่าวหรือบรรณาธิการจะเป็นผู้ประสานงานเองขึ้นอยู่กับระดับความลึกของข้อมูลที่ต้องการและความละเอียดอ่อนต่อการเป็นคดีความมาก การประสานงานโดยนักข่าวจะต้องระมัดระวังมากยิ่งขึ้น รูปแบบการประสานงานกับแหล่งข่าวนั้นมีตั้งแต่การโทรศัพท์สอบถาม การพบเพื่อสัมภาษณ์ และในบางครั้งแหล่งข่าวก็เดินทางเข้ามาประสานงานในสำนักงานเอง

10. การรายงาน

การรายงานผลการปฏิบัติงานขององค์กรหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรแบบเป็นทางการเห็นได้อย่างเด่นชัดในหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์และหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์ที่มีการจัดงานครบรอบการก่อตั้งทุกปี ซึ่งจะจัดงานให้คนมาแสดงความยินดีและเป็นโอกาสให้สังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ถึงการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์มากขึ้น หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์มีวิธีการเปิดองค์กรให้คนภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตด้วยการเปิดหนังสือพิมพ์ Child's Thainews เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ Child's Thainews ไม่มีโฆษณาแม้แต่ชิ้นเดียว เราออกมาก็ยังเบียดบังรายได้จากตรงนี้ไปทำ เราทำเพื่อให้เด็ก เพื่อการศึกษาของเด็ก เด็กที่เป็นระดับมัธยมระดับประถม มาทำเป็นการฝึก และเด็กพวกนี้เมื่อเขาเข้ามาทำแล้วเค้าก็มีความสนใจ เมื่อเขาจบไปแล้วเขาสามารถเอนทรานซ์เข้าในคณะสื่อสาร คณะวารสารศาสตร์ ในการฝึกเพื่อให้มีประสบการณ์ แล้วก็ให้เด็กรักการอ่านหนังสือ สนใจกับข่าวการหาหนังสือพิมพ์ (อินสม ปัญญาโสภา, สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2551)

มีการร่วมกันจัดตั้งเครือข่ายบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ภาคเหนือ 17 จังหวัด โดย ผ่องพรรณ จงยศยิ่ง เป็นประธานเครือข่ายคนแรก 2 สมัย เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานและเพิ่มพลังในการต่อรองกับภาคส่วนต่างๆ ในสังคมมีการจัดกิจกรรมร่วมกันทุกปี และมีการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ในนามสมาคม ชมรมสื่อมวลชน โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า จังหวัดเชียงใหม่มีองค์กรทางวิชาชีพ 9 องค์กรด้วยกัน คือ สมาคมหนังสือพิมพ์ภาคเหนือแห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าวเชียงใหม่ ชมรมนักวิทยุโทรทัศน์เชียงใหม่ ชมรมผู้สื่อข่าวเชียงใหม่ ชมรมสื่อมวลชนสตรีเชียงใหม่ ชมรมสื่อมวลชนและช่างภาพจังหวัดเชียงใหม่ ชมรมสื่อมวลชนเชียงใหม่ สมาคมนักจัดรายการวิทยุโทรทัศน์และผู้สื่อข่าวจังหวัดเชียงใหม่ และเครือข่ายบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ภาคเหนือ 17 จังหวัด ซึ่งเป็นช่องทางที่จะทำให้องค์กรหนังสือพิมพ์สามารถรายงานผลการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์และผู้ที่อยู่ในวิชาชีพไปสู่สังคมให้ได้รับทราบความเคลื่อนไหวอีกด้วย

การบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือ ที่มีองค์กรแบบไม่เป็นทางการ

การเกิดขึ้นของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มีรูปแบบเป็นเจ้าของคนเดียว (Individual Ownership) มาตั้งแต่แรกเริ่มโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือ โดยเฉพาะเมื่อดำเนินกิจการโรงพิมพ์ก็มักมีการทำหนังสือพิมพ์ควบคู่กันไปด้วย ซึ่งสาเหตุการเกิดขึ้นมีต่างกรรมต่างวาระกันไป ทั้งเกิดจากเจ้าของโรงพิมพ์ต้องการใช้เป็นช่องทางเกื้อหนุนธุรกิจโรงพิมพ์ หรือเป็นเครื่องมือในการต่อรองผลประโยชน์กับภาคส่วนต่างๆ ในสังคม และยังมีอีกส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจที่จะสร้างให้เป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นตามอุดมคติซึ่งก็ทำได้ท่ามกลางข้อจำกัดที่มีอยู่ หนังสือพิมพ์ประเภทนี้มีวิธีการทำงานตัดสินใจดำเนินกิจการด้วยเจ้าของเพียงคนเดียวทำให้เจ้าของสามารถควบคุมการดำเนินงานและกำหนดเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ได้อย่างเบ็ดเสร็จ การตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับเจ้าของซึ่งมักเป็นบรรณาธิการไปด้วยเพียงคนเดียวเท่านั้น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีองค์กรแบบไม่เป็นทางการมีวิธีการบริหารหนังสือพิมพ์ที่ไม่เป็นระบบขึ้นอยู่กับความพอใจของเจ้าของและ/หรือบรรณาธิการเท่านั้น จากการศึกษาพบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือส่วนมากยังคงมีการบริหารงานรูปแบบนี้ 15 ฉบับ จากจำนวน 18 ฉบับที่ทำการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการบริหารงานของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในกลุ่มนี้ได้เป็น 4 ด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การบริหารเนื้อหา

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีการจัดองค์กรแบบไม่เป็นทางการมีกระบวนการบริหารเนื้อหาเช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์ที่จัดองค์กรแบบเป็นทางการ ได้แก่ การหาข้อมูลข่าวสาร ขั้นตอนการคัดเลือก และการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบต่างๆ ซึ่งกระบวนการบริหารเนื้อหาเป็นหัวใจและเป็นสินค้าหลักของหนังสือพิมพ์ที่จะนำเสนอขายต่อผู้อ่าน ดังนี้

1.1 การหาข้อมูลข่าวสาร หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดโครงสร้างองค์กรแบบไม่เป็นทางการส่วนใหญ่มีเนื้อหาคล้ายคลึงกัน โดยเน้นไปที่ข่าวประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานต่างๆ เป็นหลัก และมีคอลัมน์ประจำที่นักเขียนเป็นผู้ที่คร่ำหวอดอยู่ในวงการต่างๆ ของท้องถิ่นประกอบ การหาข่าวสารจึงยังอิงกับการนำข่าวที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเผยแพร่มาลงในหนังสือพิมพ์หรือเป็นข่าวที่เกิดจากการไปตามคำเชิญของหน่วยงานต่างๆ

บางครั้งอาจมีผู้สื่อข่าวไปทำข่าวเช่นอาชญากรรมส่งเข้ามากองบรรณาธิการ และมีการฝากข่าวระหว่างสื่อต่างๆ โดยผ่านสมาคมวิชาชีพเป็นแกนกลาง

มีหนังสือพิมพ์บางส่วนที่ไม่ได้จัดองค์กรแบบเป็นทางการ แต่ใช้วิธีการใช้ผู้สื่อข่าวออกไปทำข่าวตามกรอบที่บรรณาธิการได้ให้ไว้และกรอบจากการประชุมโต๊ะข่าวที่มีการประชุมร่วมกันระหว่างบรรณาธิการกับผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์กลุ่มนี้มีอยู่เพียง 3 ฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ภาคเหนือรายสัปดาห์ หนังสือพิมพ์ล้านนาไทยนิวส์รายปักษ์ และหนังสือพิมพ์ตะวันเหนือรายปักษ์

1.2 การคัดเลือกข่าวสาร เกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรแบบไม่เป็นทางการมีแนวทางเดียวกันคือเลือกเหตุการณ์ที่มีความเกี่ยวพันและมีผลกระทบกับท้องถิ่นเป็นหลัก อาทิภัย แสงสว่าง เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์พิษณุโลก มีแนวทางการคัดเลือกข่าวสาร “ส่วนใหญ่จะไม่เน้นอาชญากรรมเพราะอาชญากรรมเราส่งไปกรุงเทพ จะเป็นข่าวความเคลื่อนไหวในท้องถิ่นมากกว่า เผยแพร่ทั้งหน่วยงานเอกชน ราชการ ที่อยู่ในท้องถิ่นเป็นหลัก” (สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2551) เช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์ตระกูลไทยที่มีจุดยืนของหนังสือพิมพ์ จะไม่เล่นข่าวอาชญากรรม ใช้ข่าวสังคม วัฒนธรรม การศึกษา เกษตร และข่าวที่เกี่ยวข้องกับเชิงบวก เพราะมองว่าข่าวอาชญากรรมเป็นภาพสองด้าน ด้านหนึ่งถ้าใช้ในสิ่งที่ดีก็ถือว่าเป็นการป้องกันปราบปราม แต่ถ้านำมาใช้ในทางที่ลบก็จะเป็นช่องทางให้เพราะฉะนั้นหนังสือพิมพ์ตระกูลไทยตั้งแต่เกิดมาจะไม่มีข่าวอาชญากรรม (ศุภกุลรัตนาคม, สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2551) ซึ่งเหมือนกับหนังสือพิมพ์สันติภาพ สำเร็จ ภัยกำจัด กลับมองแตกต่างจากวอร์ดในเรื่องของการคัดเลือกข่าวที่จะมานำเสนอ “เรานำเสนอข่าวต่างๆ ไปเมื่อก่อนนี้มันเคยมีข่าวเจาะข่าวคุ้มมันมีปัญหาเพราะเราต้องหากินกับโรงพิมพ์ด้วย” (สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551) หนังสือพิมพ์ที่มีเกณฑ์การคัดเลือกข่าวสารรูปแบบนี้เป็นส่วนใหญ่ของหนังสือพิมพ์ในกลุ่มที่จัดองค์กรแบบไม่เป็นทางการในเขตภาคเหนือ

นอกจากแนวทางการคัดเลือกข้อมูลข่าวสารข้างต้น ยังมีหนังสือพิมพ์อีกกลุ่มหนึ่งที่มีเกณฑ์การคัดเลือกข่าวสารที่เฉพาะเจาะจงและมุ่งที่จะสะท้อนปัญหาของท้องถิ่น อาทิเช่น วรเดช สุวรรณ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ธรรมรัฐ กล่าวว่า “เกณฑ์ที่หนึ่งปัญหาต่อสังคม ปัญหาต่อบ้านเมือง แล้วสะท้อนมุมมองความมั่นคงของชาติ อันไหนที่มันเป็นผลดีต่อสังคมเราจะนำเสนอ อันไหนมันเป็นผลร้ายที่จะเกิดขึ้นเราก็เอามาตีแผ่” (สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551) หนังสือพิมพ์ภาคเหนือมีนโยบายดังที่ ผ่องพรรณ จงยศยิ่ง (สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2551) เจ้าของและบรรณาธิการ ที่เน้นไปการนำเสนอประเด็นสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน เด็ก สตรี ด้วยเหตุผลที่

หนังสือพิมพ์รายวันในจังหวัดเชียงใหม่ไม่ค่อยมีการนำเสนอข่าวรูปแบบนี้ หนังสือพิมพ์ภาคเหนือ จึงต้องทำให้แตกต่างเพื่อสร้างกลุ่มผู้อ่านให้ชัดเจน ซึ่งข่าวที่เกี่ยวกับการศึกษา กีฬา วัฒนธรรม เป็นเรื่องรอง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีการจัดองค์กรแบบไม่เป็นทางการหลายฉบับมักมีการสร้าง จุดเด่นให้แตกต่างกันออกไปโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ที่นอกจาก หนังสือพิมพ์ภาคเหนือแล้วยังมีหนังสือพิมพ์ล้านนาไทยนิวส์ที่สร้างจุดยืนด้านความเป็นกลาง ทางการเมือง หนังสือพิมพ์ตะวันเหนือที่ ธีระวุธ พงศ์ไพสิทธิ์ (สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2551) ที่ใช้ หนังสือพิมพ์ “ตะวันเหนือมาใช้เสนอข่าวการเมืองท้องถิ่น ซึ่งไปเน้นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็น ที่ตั้ง ส่วนใหญ่เราไปมีสมาชิก อบจ. อบต. สามจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เพราะฉะนั้นตะวัน เหนือก็ค่อนข้างจะได้ผลเกี่ยวกับเรื่องการประชาสัมพันธ์ขององค์กรท้องถิ่น” ทั้งนี้เจ้าของและ/หรือ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ทำเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่มีความหลากหลาย และให้แตกต่างจากหนังสือพิมพ์ที่วางจำหน่ายทั่วไป และบางฉบับยังวิเคราะห์ถึงการผลิตเพื่อให้ ตอบสนองกับตลาดการขายพื้นที่โฆษณาไปพร้อมๆ กัน

1.3 วิธีการและรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในกลุ่มนี้จะมี วิธีการและรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาคล้ายคลึงกันและมีบางส่วนที่เน้นการนำเสนอเนื้อหาเฉพาะ ด้านเช่นการเมืองท้องถิ่นหรือเน้นแต่การนำเสนอข่าวหนัก (Hard News)

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่นำเสนอเนื้อหาประเภทข่าวเบา (Soft News) เป็นหลักมักจะ นำเสนอข่าวประชาสัมพันธ์ ข่าวอาชญากรรม และบทความเป็นหลัก ศุภกมล รัตนาคม เจ้าของและ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ตระกูลไทย อธิบายถึงภาพรวมของวิธีการและรูปแบบเนื้อหาของกลุ่มนี้ ได้อย่างชัดเจน “ข่าวเจาะส่วนมากเราจะไม่ได้ทำ เราจะทำเป็นสตู๊ปพิเศษแค่นั้น จะเป็นบทความ ของอาจารย์ด้านการศึกษา วัฒนธรรม สังคม มีคอลัมน์นิสต์ นักข่าวประจำที่ทำข่าวส่งให้” (สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2551) การนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบดังกล่าวทำให้ปัญหาเกี่ยวกับการถูก ช่มชู้จากผู้มีอิทธิพลลดลงแตกต่างจากอดีตที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมักโดนช่มชู้คุกคามเสมอ ปัจจุบัน การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับผู้มีอิทธิพลหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นใน เขตภาคเหนือที่มีการจัดโครงสร้างองค์กรแบบไม่เป็นทางการมีลักษณะดังที่ อาทิตย์ แสงสว่าง เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ทักษิไทย กล่าวว่า

ก็นำเสนอในทางบวกให้เขา เสนอทางร้ายเดียวโดนยิงเอา จริงๆ อย่าไปตะเขา เป็น กลางเสนอตามความจริงก็ไม่มีผลกระทบอะไร นอกจากเราไปเสาะไปชูดคู้เขาไป หักหลังเขาไปริดเงินเขา เขาถึงจะยิงเอา ถ้าเราเล่นกลางไม่ได้ทำอะไรผิดก็เล่นไปตาม นี้เขาก็มาทำอะไรเราไม่ได้เราพูดความจริง (สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2551)

ซึ่งก็มีบางส่วนที่มีวิธีการนำเสนอโดยการตรวจสอบข้อมูลและพูดคุยกันก่อนที่จะนำเสนอข่าวสุนทร ชัยวิระไทย บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ประชาชาติ ใช้วิธีการนำเสนอข่าวสารที่เกี่ยวกับผู้มีอิทธิพลทั้งสองด้านตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

เราพยายามนำเสนอหลายๆ ฉบับมันก็ไม่มีอะไร เพราะมันเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือไม่ก็เป็นเรื่องที่ว่าส่วนกลางเขาเล่นเราก็เล่นด้วย แล้วอีกอย่างหนึ่งถ้าเล่นหลายฉบับมันก็ไม่มีปัญหาอะไร เราเป็นคนที่นี่เกิดที่นี่แล้วทำมานาน เราอาจโทรไปถามเขาจริงๆ แล้วเรานำเสนอเป็นช่องทางให้เขาชี้แจงได้มันก็ลดความขัดแย้งลงได้ (สัมภาษณ์, 27 กันยายน 2551)

ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นไปในแนวทางเดียวกับ ผ่องพรรณ จงยศยิ่ง บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ภาคเหนือที่เน้นการนำเสนอข่าวสารประเภทข่าวหนัก (Hard News) เคยถูกคุกคามจากผู้มีอิทธิพลอย่างรุนแรงจนกระทั่งสามคือ อำนาจ จงยศยิ่ง ซึ่งเป็นอดีตผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ภาคเหนือที่ข่าวแบบตรงไปตรงมาโดนยิงจนทำให้มีผลต่อภาวะทางด้านการเงินและคติความต่างๆ ตามมามากมายและเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญที่ทำให้หนังสือพิมพ์ภาคเหนือได้ปรับเปลี่ยนจากรายวันเป็นรายสัปดาห์ ผ่องพรรณจึงต้องมารับหน้าที่แทนสามี่ซึ่งมีปัญหาสุขภาพตามมาหลังจากที่รักษาแผลที่โดนยิงแล้ว ถึงแม้ว่าจะยึดถือแนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับผู้มีอิทธิพลทั้งสองด้านเหมือนกับหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นแต่สิ่งหนึ่งที่แตกต่างกันคือการชี้แจงจากฝ่ายผู้มีอิทธิพลซึ่งมักเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งผ่องพรรณ จงยศยิ่ง (สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2551) มองว่า

นักการเมืองยุคใหม่นี้เป็นแบบเจ้าพ่อ เขานี้แน่ไม่จำเป็นต้องลงมาคุยกับพวกเรา แต่เมื่อก่อนที่เป็นกลุ่มประชาเสริมศรี (กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่, ผู้วิจัย) อันนั้นเขาไม่ นักข่าวเขียนอะไรไปเขารับจัดการ แล้วรีบมาบอกนักข่าว เขาให้ความร่วมมือมันก็เวิร์คขึ้นใช่ไหม แต่พอมายุคนี้เป็นยุคนักเลงการพนัน ยุคเจ้าพ่อทางวงการธุรกิจซึ่งมีการแข่งขันกันสูงที่จะเข้ามาเป็นผู้นำ เขาคงคิดไปอีกแบบมันไม่เหมือนแต่ก่อน กลุ่มประชาเสริมศรีนี้ไม่ใช่ธุรกิจ เป็นพวกคนที่มีความรู้ อาจจะ เป็นนักวิชาการเข้าไปบริหารเยอะ ก็เน้นไปด้านไม่ได้ครอบชั้น เน้นด้านมีผลประโยชน์สูงกับประชาชน อาจจะได้มั่งสิบเปอร์เซ็นต์เขาไม่ใช่เอาสามสิบลีบลีบลีเหมือนทุกวันนี้

จากการศึกษาเอกสาร พบว่า เนื้อหาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแทบทุกฉบับมีเน้นเสนอข่าวประชาสัมพันธ์ ภาพข่าวกิจกรรมและข่าวสารความเคลื่อนไหวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เป็นส่วนใหญ่ หนังสือพิมพ์บางฉบับมีการขายพื้นที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหล่านั้นถือว่าเป็นการสอดแทรกการโฆษณาลงในเนื้อหาของข่าว ซึ่งในความเห็นของ อาทิตย์ แสงสว่าง (สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2551) ไม่ใช่การโฆษณาแต่เรียกว่า ข่าวเชิงโฆษณา คือการเลือกเนื้อหาที่สนับสนุนนักการเมืองด้านบวก มากกว่าด้านลบและไม่ได้โจมตีฝ่ายตรงข้าม ส่วนหนังสือพิมพ์ ตะวันเหนือเน้นการเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลัก มีการแปลงจุดเด่นทางด้านนี้มาเกือบเท่ากับรายได้ของหนังสือพิมพ์อีกทางหนึ่งด้วย

ตะวันเหนือไปเน้นการเมืองท้องถิ่นเพราะเราไปให้บริการท้องถิ่นมากกว่าส่วนกลาง การเมืองท้องถิ่นนั้นก็เน้นในลักษณะอยากประชาสัมพันธ์ท้องถิ่นนั้นๆ ให้กับนายก อบต. นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนั้นๆ ว่าแหล่งท่องเที่ยวของตรงนั้นมีอะไร หรือมีสินค้าอะไร เอาตรงนั้นมาขายให้กับประชาชนทุกตำบลหรือทุกคนที่จะซื้อจะหา เพื่อให้มันมีการขายดีขึ้น... แต่ในขณะที่เดียวกันก็แทรกเรื่องการเมืองภายในของเขาด้วย (ธีระวุธ พงศ์ไพสิทธิ์, สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2551)

หนังสือพิมพ์ตะวันเหนือจะเน้นเนื้อหาข่าวการเมืองประมาณร้อยละ 50 ของพื้นที่ ข่าวสารทั้งหมดซึ่งมีทั้งข่าวในเชิงวิเคราะห์ ข่าวสังคม และข่าวประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานธุรกิจต่างๆ จากการวิเคราะห์เอกสารพบว่าพื้นที่เนื้อหาส่วนใหญ่มีเนื้อหาข่าวในเชิงการประชาสัมพันธ์มากกว่าการวิเคราะห์ วิพากษ์ และวิจารณ์

จากที่กล่าวมาข้างต้นว่า ข่าวสารของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่เน้นการนำเสนอข่าวเบา (Soft News) จะนำข่าวประชาสัมพันธ์ กิจกรรม หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมานำเสนอเป็นส่วนใหญ่จึงทำให้โอกาสผิดพลาดของข้อมูลข่าวสารเป็นไปได้น้อยการตรวจสอบตรวจทานหรือการคัดกรองข้อมูลที่ได้มาจึงไม่ได้มีกระบวนการและวิธีการที่ชัดเจน ตัวอย่างเช่น หวังดี อนุวัชพงษ์ เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์หลักเมืองมีกระบวนการในการตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร โดยให้ความเห็นในการเลือกเสนอเนื้อหาว่า เป็นสิ่งจำเป็นเพราะหากเสนอเนื้อหาแบบตรงไปตรงมามากเกินไปก็จะถูกฟ้อง ดังนั้นการเสนอเนื้อหาจำเป็นต้องประสานระหว่างประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นกับการให้การสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งสมเกียรติ ตั้งสยามวณิชย์ เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เสียงชนบท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารในหนังสือพิมพ์ของตนเอง อีกแง่มุมหนึ่ง

... ผมนึกตลอดเวลาทำหนังสือพิมพ์ ผมแกล้งคุณนะ คุณทำไม่ดีอย่างหนึ่งไปชมขึ้นเด็กคนหนึ่ง แต่จริงๆ แล้วไม่ได้ชมขึ้น ก็มาแก้ข่าวนะถ้าไม่แก้ข่าวผมฟ้อง ผมแก้ข่าวให้คุณแต่ครั้งแรกที่ลงคุณเสียหายคนอ่านเป็นร้อย แต่เวลาผมแก้ข่าวคนในร้อยอ่าน

ไม่หมดทุกคน ก็ยังมีความคิดว่าคุณทำผิดอะไรอยู่ อันนี้ต้องระวังมากนะ ต้อง
 กลับกรอง ดีไม่ดี จริงไม่จริง ค่อนข้างระวังมาก บางคนลงไปแล้วเสียหายก็ฟ้อง
 แต่เราไม่ได้รับผิดชอบอะไรเพราะฉะนั้นก่อนที่จะพิมพ์ต้องตรวจดูให้แน่นอน
 (สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2551)

นพนิวัตร์ ไกรฤกษ์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ล้านนาไทยนิวส์ (สัมภาษณ์, 8
 กันยายน 2551) ใช้วิธีเชื่อใจผู้สื่อข่าวที่ถือว่าเป็นมืออาชีพโดยใช้ตนเองเป็นศูนย์กลางในการ
 รวบรวมข้อมูลข่าวสาร หากข่าวตรงไหนที่ไม่ชัดเจนทั้งตัวเลข ชื่อ ยศ ตำแหน่ง หรือหากประเด็นยัง
 มีความสับสนจะใช้วิธีการโทรศัพท์เพื่อทวนข้อมูลกับผู้สื่อข่าวอีกครั้งหนึ่งหรือบางครั้งอาจต้องเรียก
 ข่าวนั้นแล้วเขียนใหม่ด้วยตนเอง ส่วน ผ่องพรรณ จงยศยิ่ง บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ภาคเหนือ
 (สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2551) มองว่าการนำเสนอข่าวคือจุดแข็งของหนังสือพิมพ์ภาคเหนือ ได้
 อธิบายถึงวิธีการตรวจสอบข่าวสารว่า

...ที่เราได้คือขณะคิดทุกอันที่ฟ้อง ศาลตัดสินว่าข้อมูลเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมยก
 ฟ้อง พี่ก็โชคคืออยู่อย่างนะพี่โดนมาหลายสิบคดี แต่พี่ยกฟ้องทุกคดี ข้อมูลอันเป็น
 ประโยชน์กับประชาชน ส่วนนี้ที่มีกฎหมายเขียนไว้ ทำให้ยกฟ้อง แล้วก็ สตง.
 ตรวจสอบว่าผิดจริง แสดงว่าคนของเราเนี่ยแหล่งข้อมูลข่าวสารแจ้ง ส่วนใหญ่
 แหล่งข้อมูลมาจากทั้งเอกสารด้วย ทั้งนักข่าวของเราด้วยซึ่งเขาไป เราบอกกับเขา
 แล้วว่าเห็นกับตาได้ยินกับหู จับกับมือมันยังไม่ใช่ ต้องลึกกว่านั้นต้องศึกษาให้ลึกกว่า
 นั้น บางทีมันมีอะไรแบบแฝงมากกว่านั้น ที่เห็นอาจจะไม่ถูกต้อง เพราะฉะนั้นเขาจะ
 ถูกเราอบรมไป ถูกสอนไป

การบริหารจัดการเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีการจัดองค์กรแบบไม่เป็น
 ทางการเกือบทุกฉบับมีวิธีการและแนวคิดที่คล้ายคลึงกันแต่มีผลที่ปรากฏแตกต่างกันอย่างเห็นได้
 ชัดจากสัดส่วนของเนื้อหากับโฆษณา และความหลากหลายของเนื้อหา ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหาร
 จัดการเนื้อหามากที่สุดก็คือนายทุนทั้งจากการโฆษณาและการร้องขอ หนังสือพิมพ์เกือบทุกฉบับมี
 รูปแบบของการซื้อพื้นที่ระยะยาวอย่างต่อเนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและนำเสนอเนื้อหา
 เพื่อตอบสนองความต้องการของแหล่งเงินทุนเป็นหลัก ผ่านทางคอลัมน์ขององค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่นต่างๆ ที่ส่งภาพข่าวและเนื้อหาข่าวประชาสัมพันธ์มาให้ลงในพื้นที่ที่ตนเองได้ซื้อไว้โดยไม่ได้
 แยกว่าเป็นพื้นที่โฆษณาหรือพื้นที่ข่าวซึ่งส่วนใหญ่มักจะมีเนื้อที่ครึ่งหน้าต่อองค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่นแต่ละแห่ง มีลักษณะของการเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างนายทุนกับเจ้าของหนังสือพิมพ์
 นายทุนจะมีผลในลักษณะการร้องขอให้ลงเนื้อหาที่นายทุนต้องการบนพื้นที่ข่าวที่ไม่ได้เป็นการ

ชื่อพื้นที่เหมือนหลักปฏิบัติของหนังสือพิมพ์ทั่วไป การขอร้องจะเป็นการเอื้อประโยชน์กับกิจการโรงพิมพ์และความสัมพันธ์ที่เป็นคู่ค้ากันมายาวนาน

แต่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรแบบไม่เป็นทางการ บางส่วนมีการควบคุมการคัดเลือกและสามารถนำเสนอข่าวสารเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเรียกร้องสิทธิ รักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่นและตรวจสอบการทำงานของผู้นำอำนาจรัฐได้ แต่หนังสือพิมพ์ที่สามารถแสดงบทบาทดังกล่าวได้ยังมีจำนวนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับหนังสือพิมพ์ในกลุ่มแรก

2. การบริหารเวลา

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในกลุ่มนี้แบ่งตามระยะเวลาการออกจำหน่ายได้ 4 ประเภทด้วยกัน ซึ่งมีระยะเวลาในการทำหนังสือพิมพ์ใกล้เคียงกัน รายละเอียดดังต่อไปนี้

หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ มีเวลาที่ผ่อนคลายมากกว่าหนังสือพิมพ์รายวัน ส่วนใหญ่มักจะมีการประชุมหรือพูดคุยเพื่อกำหนดประเด็นข่าวสัปดาห์ละครั้งส่วนใหญ่จะประชุมกันในวันจันทร์ รวบรวมเนื้อหาในวันศุกร์ ออกแบบรูปเล่มจัดพิมพ์ก่อนวันที่วางจำหน่ายประมาณ 2-3 วัน

หนังสือพิมพ์รายปักษ์ มักจะมีการประชุมเพื่อกำหนดประเด็นปักษ์ละ 1 ครั้ง และมีการคัดเลือกเนื้อหาและผลิตก่อนวันจัดจำหน่ายประมาณ 3-5 วันก่อนจำหน่าย

หนังสือพิมพ์รายลือตเตอร์ มีการรวบรวมคัดเลือกข้อมูลข่าวสารและผลิตก่อนผลรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลจะออกประมาณ 3-4 วัน ส่วนใหญ่จะพิมพ์หนังสือพิมพ์ทั้งฉบับไว้โดยเว้นเฉพาะส่วนที่เป็นผลสลากกินแบ่งรัฐบาลไว้เพื่อพิมพ์เมื่อผลออกและจัดจำหน่ายทันที

หนังสือพิมพ์รายเดือน จะมีการประชุมกำหนดประเด็นกันเดือนละ 1 ครั้ง ต่อจากนั้นบรรณาธิการจะเป็นผู้รวบรวมและผลิตก่อนวันออกวางจำหน่ายประมาณ 3-4 วัน

3. การบริหารการผลิต

เมื่อตัดข่าวและกำหนดตำแหน่งของข่าวต่างๆ ได้แล้วส่วนใหญ่จะมีการออกแบบรูปเล่มเอง แต่บางฉบับถึงแม้จะมีโรงพิมพ์เป็นของตนเองแต่ในกระบวนการผลิตจะใช้วิธีจ้างผลิต ทั้งกระบวนการตั้งแต่การออกแบบจนถึงการพิมพ์ (Outsourcing) วิธีการในการผลิตหนังสือพิมพ์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรแบบไม่เป็นทางการ มี 3 รูปแบบด้วยกัน คือ

1. ผลิตเองทั้งกระบวนการตั้งแต่การออกแบบรูปเล่ม กระบวนการพิมพ์ จนสำเร็จเป็นรูปเล่ม หนังสือพิมพ์ที่อยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ หนังสือพิมพ์ตระกูลไทย สันติภาพ อีสราภาพ และประชาชาติ

2. จ้างผลิตบางส่วน เช่น จ้างคนมาออกแบบให้แต่พิมพ์เอง หรือจ้างออกแบบและจัดพิมพ์บางส่วน โดยนำปกหลังส่วนของผลสลากกินแบ่งรัฐบาลมาตีพิมพ์เอง เป็นต้น หนังสือพิมพ์ที่อยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ หนังสือพิมพ์ประชากรจะออกแบบรูปเล่มเองแล้วส่งไปให้โรงพิมพ์อื่นผลิตโดยเว้นพื้นที่ของผลสลากกินแบ่งรัฐบาลเอาไว้ เมื่อผลสลากกินแบ่งรัฐบาลออกแล้วก็จะพิมพ์ในแทนพิมพ์ที่ตนเองมีแล้วนำออกจำหน่าย หนังสือพิมพ์เสรีชนนิวส์ออกแบบรูปเล่มแล้วนำไปจ้างโรงพิมพ์อื่นๆ ผลิตเป็นรูปเล่ม หนังสือพิมพ์ธรรมรัฐที่เมื่อออกแบบเองแล้วจะจ้างที่อื่นยังพิมพ์ทำเพลทแล้วนำกลับมาทำที่โรงพิมพ์ของตนเอง และหนังสือพิมพ์พิษณุโลกทูเดย์ที่ออกแบบหนังสือพิมพ์เองแล้วส่งไปยังโรงพิมพ์เพื่อผลิตออกมาเป็นรูปเล่ม

3. จ้างผลิตทั้งหมด บรรณาธิการเพียงจัดเตรียมเนื้อหาและระบุตำแหน่งของเนื้อหาให้ หนังสือพิมพ์ในกลุ่มนี้คือหนังสือพิมพ์ทักษิณไทยที่จ้างพิมพ์ทั้งกระบวนการ

กระบวนการผลิตทั้งหมดอยู่ภายใต้เงื่อนไขเวลาที่ยืดหยุ่นสูงเนื่องจากมีเวลารวบรวมข่าวสารและเวลาในการผลิตเยอะมากกว่าหนังสือพิมพ์รายวัน ขั้นตอนต่างๆ จึงไม่มีเส้นตายที่ชัดเจนเท่าใดนัก นอกจากเงื่อนไขเวลาที่ต้องออกจัดจำหน่ายให้เร็วที่สุดภายหลังจากลือเตือออกเท่านั้น

ระยะเวลาในการเผยแพร่ หนังสือพิมพ์บางส่วนมีการเผยแพร่ทั้งสองแบบคือจำหน่ายและแจก การจำหน่ายจะทำสองรูปแบบคือการวางจำหน่ายที่แผงหนังสือกับมีเด็กมารอที่โรงพิมพ์เพื่อรับไปขายบริเวณสี่แยกในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก และมีบางฉบับที่ส่งไปตามอำเภอต่างๆ โดยใส่รถประจำทางไป ซึ่งการแจกนั้นมักจะแจกให้แก่ผู้ที่ซื้อพื้นที่โฆษณาในหนังสือพิมพ์ของตนเองหรือว่านำไปวางแจกฟรีในสถานที่สาธารณะเช่นธนาคาร ร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

4. การบริหารองค์กร

รูปแบบองค์กร หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีองค์กรแบบไม่เป็นทางการ มีรูปแบบองค์กร 3 รูปแบบด้วยกันคือ

1. เจ้าของคนเดียว (Individual Ownership) การบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคเหนือยังคงมีการบริหารงานด้วยรูปแบบการเป็นเจ้าของคนเดียวเป็นกิจการภายในครอบครัว จากการศึกษาพบว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือส่วนใหญ่ได้กลายสถานะเป็นมรดกตกทอดของครอบครัวไปโดยปริยายซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีธุรกิจโรงพิมพ์เป็นของตนเองหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงกลายเป็นมรดกตกทอดมายังรุ่นลูกที่ดำเนินการไปพร้อมๆ กับธุรกิจโรงพิมพ์ และมีหนังสือพิมพ์บางฉบับที่กำลังจะส่งผ่านกิจการหนังสือพิมพ์ไปสู่รุ่นลูก

2. หุ้นส่วน (Partnership) หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่เป็นองค์กรแบบไม่เป็นทางการมีวิธีการดำเนินการแบบหุ้นส่วนน้อยเนื่องมาจากการดำเนินธุรกิจหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นธุรกิจที่ต้องขายความคิดทำให้มักเกิดความขัดแย้งกันได้ง่ายส่วนใหญ่จึงมีรูปแบบความเป็นเจ้าของแบบเจ้าของคนเดียวเป็นส่วนใหญ่ จากการศึกษาพบว่ามีเพียงฉบับเดียวเท่านั้นที่มีการรวมกลุ่มเพื่อนเพื่อทำหนังสือพิมพ์ตามอุดมคติ

3. บริษัทผลิตสื่อหลากหลายประเภท (Vertical Ownership) จากการเปิดเสรีทางด้านธุรกิจสื่อมวลชนตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมาทำให้ธุรกิจสื่อมวลชนในท้องถิ่นมีการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับมีการเกิดขึ้นของบริษัททางด้านสื่อสารมวลชนหลากหลายแขนงและมีบริษัทที่ทำธุรกิจทางด้านการสื่อสารแบบครบวงจรเกิดขึ้น ทั้งธุรกิจผลิตรายการเผยแพร่ผ่านทางเคเบิลทีวีท้องถิ่น การผลิตรายการวิทยุ การรับจ้างจัดงานโฆษณาและประชาสัมพันธ์ การหาขายแบบนางแบบ และได้ผนวกหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเข้าไปเป็นอีกหน่วยธุรกิจหนึ่งของบริษัท แต่การบริหารยังคงมีลักษณะคล้ายกับกิจการประเภทเจ้าของคนเดียว เพียงแต่มีการใช้ทรัพยากรและเงินทุนร่วมกับบริษัทแม่

บุคลากรในกระบวนการผลิต บุคลากรของหนังสือพิมพ์ถือเป็นตัวกำหนดคุณภาพของหนังสือพิมพ์ กระบวนการจัดการบุคลากรจึงเป็นเครื่องสะท้อนถึงความตระหนักในการให้ความสำคัญกับคุณภาพของผู้บริหารหนังสือพิมพ์นั้น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีขนาดเล็ก การจัดการบุคลากรจึงไม่มีความสลับซับซ้อน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลก มีวิธีการดังต่อไปนี้

วิธีการคัดเลือกบุคลากรและการปฏิบัติงาน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกมีการทำงานแบบเจ้าของคนเดียว การบริหารงานส่วนใหญ่ยังคงเป็น รูปแบบครอบครัว เป็นพี่เป็นน้องไม่ได้มีตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน การคัดสรรบุคลากรเพื่อมาทำงานในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรแบบไม่เป็นทางการจึงคัดเลือกมา

จากคนใกล้ตัวของเจ้าของและ/หรือบรรณาธิการเช่นญาติหรือเพื่อน หรือนักข่าวเก่าที่มีความสนิทสนมคุ้นเคยกันมาเป็นเวลานาน หรือเป็นบุคลากรที่ทำงานให้กับกิจการของโรงพิมพ์ไปด้วยพร้อมๆ กัน และส่วนใหญ่การจ้างคนมักจะจ้างให้มาทำงานในฝ่ายผลิตเป็นครั้งคราว เช่นในหนังสือพิมพ์ ธรรมรัฐและหนังสือพิมพ์ภาคเหนือใช้วิธีการจ้างช่างพิมพ์มาเฉพาะวันที่พิมพ์หนังสือพิมพ์เท่านั้น

การควบคุมทางจริยธรรมวิชาชีพ จากการศึกษาพบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดโครงสร้างองค์กรแบบไม่เป็นทางการไม่ได้มีแนวทางการควบคุมทางจริยธรรมวิชาชีพที่ชัดเจน มีหนังสือพิมพ์ส่วนน้อยที่เป็นสมาชิกของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ภาคเหนือ หนังสือพิมพ์ล้านนาไทยนิวส์ และหนังสือพิมพ์ประชาชาติเท่านั้น ส่วนใหญ่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมหรือชมรมวิชาชีพภายในจังหวัดเช่นในจังหวัดพิษณุโลกมีสมาคมสื่อสารมวลชนพิษณุโลกซึ่งมี นพคุณย์ ใจอารีย์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์เสรีชนนิวส์เป็นนายกสมาคม (สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 251) ได้กล่าวถึงนโยบายในการควบคุมจริยธรรมวิชาชีพของสมาคมว่า

ให้นโยบายว่าอย่าไปไถ เพียงแต่เสนอเขาไปแล้วเขาเอาก็คือก็ดี แต่ถ้าเขาไม่สนับสนุนไม่ลงก็ไม่เป็นไร แต่เราก็คือหมายความว่าองค์กรไหนมีแล้วแต่ไม่สนับสนุนก็ถือว่าเขาก็ไม่ให้ความจริงใจ แต่ถ้าไม่มีก็ไม่เป็นไร แต่ถ้ามีแล้วไม่สนับสนุนทั้งๆ ที่เราไปทำข่าวเขาตลอด ลงให้เขาตลอดทั้งปี แล้วเขาไม่สนับสนุนเลยนี้แสดงว่าขาดน้ำใจ เราพูดความจริงนะเราก็ไม่ต้องไปลงข่าวเขาก็ก่อนแต่ไปเลย คือมันไม่มีความยุติธรรม นอกจากว่าหน่วยงานนั้นไม่มีตั้งค์ จน แล้วก็เราทำข่าวให้ฟรีตลอดเสนอประชาชน คือไม่มีไม่เป็นไรเราไม่แอนด์เขาเราลงข่าวให้เขาตลอด แต่องค์กรไหนที่เราเห็นโอ้โหจัดงบประมาณไปนู่นไปนี่กันเยอะเยอะ แต่เวลาจะสนับสนุนสื่อทั้งที่ทำงานกับเขามาตลอดทั้งที่ไม่ได้เป็นลูกจ้างเขา เขาควรสนับสนุนถึงเวลาสนับสนุนก็น่าจะสนับสนุนเท่าไรหรือว่ากันไป ไม่ใช่แพงอะไรขนาดนั้น อันนั้นพินิจในความเป็นจริงนะคนเราต้องมีน้ำจิตน้ำใจ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่เป็นองค์กรแบบไม่เป็นทางการส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับกฎเกณฑ์ที่เป็นจรรยาบรรณตามที่องค์กรวิชาชีพหนังสือพิมพ์ได้ตั้งไว้เท่าใดนัก ดังนั้นการดำเนินการตามจรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงอยู่กับความสำนึกในศีลธรรมและจริยธรรมที่มีอยู่ในตัวบุคคลแต่ละคนเท่านั้น เนื่องจากผู้ผลิตยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในกฎเกณฑ์ต่างๆ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่วังดี อนุวัชพงศ์ บรรณาธิการและเจ้าของหนังสือพิมพ์หลักเมือง ได้ให้สัมภาษณ์ว่า

งานหนังสือพิมพ์ก็ตื่นะทำทนายดี สนุก แต่ไม่รวยหรอก. . . ดีที่ส่วนราชการเกรงใจ
 สังเกตนะอย่างตำรวจถ้าจอตลอดยัดอย่างนี้จะจับ บางทีเราก็บอกว่าจับเราทำไมเรา
 รู้จักเจ้านายมัน มันก็เกรงใจเราใช้ที่จริงมันก็รู้อยู่แล้วเราก็มั่นใจว่าจะทำผิดกฎหมายแค่
 จอตชั่วพักชั่วครู่แค่ลงชื่อหนังสือพิมพ์ จราจรนะเค้าก็ต้องเจ้าระเบียบจับผิดก็เปะ
 เลยไปสั่งเราก็บอกเอาคืนไปเหอะมันไม่ใช่ข้อหาร้ายแรงอะไร (สัมภาษณ์, 26
 มีนาคม 2551)

มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีความเข้าใจและ
 พยายามปฏิบัติตามหลักจริยธรรมวิชาชีพจะเห็นได้จากหนังสือพิมพ์ที่เป็นสมาชิกของสภาการ
 หนังสือพิมพ์แห่งชาติ และบางฉบับที่ไม่ได้ยึดกับหลักการของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ แต่ยึด
 ในหลักของความถูกต้องตามมโนสำนึกของตนเองที่มีในฐานะที่เป็นผู้ผลิตหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่
 ต้องอยู่ภายใต้บทบาทที่ควรจะมีของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุป การจัดการบุคลากรของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการ
 จัดองค์กรแบบไม่เป็นทางการยังไม่มีกระบวนการคัดสรรอย่างเป็นระบบแต่จะใช้การดึงคนใกล้ตัว
 มาทำงานร่วมกัน และมีการพัฒนาศักยภาพตามโอกาสอำนวยเท่านั้น ในการควบคุมจริยธรรม
 วิชาชีพยังคงเป็นการควบคุมในระดับปัจเจกที่ขึ้นอยู่กับสำนึกในจริยธรรมวิชาชีพของแต่ละบุคคล
 เป็นหลัก

การดำเนินธุรกิจ ศุภกุล รัตนาคม เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ตระกูลไทย
 มองว่า “อนาคตหนังสือพิมพ์มันไม่ได้แข่งขัน เพราะว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไม่เหมือนส่วนกลาง
 ท้องถิ่นเมื่อคนซื้อหนังสือพิมพ์อันดับแรกเขาไม่ได้ดูข่าวหรือเขาตรวจห่วยก่อน นี่คือความสำคัญ
 ของคุณภาพหนังสือ ตรวจห่วยเสร็จถึงจะมาดูข่าวหน้าหนึ่งว่ามีอะไรใหม่ ถ้าไม่มีก็จะเปิดหน้า
 กลาง” (สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2551) ดังนั้นสภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือมี
 ภาพที่ วรเดช สุวรรณ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ธรรมรัฐ อธิบายไว้ชัดเจนว่า “หนังสือพิมพ์มัน
 ออกมาเยอะก็เขี่ยราคากันก็เลยแย่งกันรับโฆษณา พวกที่เก่าๆ มีขาเก่าก็อยู่กันไปอย่างนั้น แขนงๆ
 ไปอย่างนั้นบางที่สิบปียังไม่เคยมีการปรับค่าโฆษณาเลย” (สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551) การ
 แข่งขันของสื่อมวลชนในเขตภาคเหนือเป็นการแข่งขันในด้านการขายพื้นที่โฆษณาเป็นหลัก
 เนื่องจากตลาดไม่ใหญ่มากและมีสื่อมวลชนหลากหลายแขนงทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
 จำเป็นต้องแข่งขันกันในการทำการตลาด ынยุทธ์ พิมพ์จุฬินันท์ ที่ปรึกษาบรรณาธิการและ ธีรศักดิ์
 ทองคำ บรรณาธิการ หนังสือพิมพ์อิสราภาพ พูดถึงสภาพของการหาลูกค้าเพื่อมาซื้อพื้นที่ในการลง
 โฆษณาว่า

เคยออกหาสปอนเซอร์แล้วปรากฏว่า เราทำเขาก็รำคาญ เพราะว่าหนังสือพิมพ์
ท้องถิ่นมันเยอะมากแล้วยังพวกฉาบฉวยออก พวกเฉพาะกิจวันพ่อวันแม่นี้ทำเสีย
มากเลย เสียกับคนที่ไม่เคยไปหาโฆษณาเลยแต่กลับโดน เวลาไปเขาเห็นเขาก็บอกว่า
“อื้อย...นักข่าวหรอ” กลายเป็นว่าโดนพวงไปกับเขาหมด (สัมภาษณ์, 28 กันยายน
2551)

สภาพปัจจุบันของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือมีการแข่งขันกันในการ
หาโฆษณามากกว่าด้านเนื้อหา หนังสือพิมพ์ที่มีอายุมากได้เปรียบกว่าหนังสือพิมพ์ที่มีอายุน้อย
เพราะหนังสือพิมพ์ที่มีความเก่าแก่จะมีเครือข่ายทั้งจากนักธุรกิจและการเมืองที่เหนียวแน่น

ในการแข่งขันเชิงธุรกิจของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือ จากการ
สัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า คนทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต่างไม่ได้มองว่าหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ เป็น
คู่แข่งทางด้านยอดขายหรือจำนวนผู้อ่านแต่กลับมองว่าสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อกระจายเสียงรูปแบบ
ต่างๆ เป็นคู่แข่งในการหาโฆษณา ธีระวุธ พงศ์ไพสิทธิ์ (สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2551)
หนังสือพิมพ์ตะวันออก ได้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นเรื่องคู่แข่งว่า

ลักษณะของหนังสือพิมพ์เชียงใหม่แต่ละฉบับเขาก็จะมีทางเดินของเขา ตะวันเหนือ
ไม่มีคู่แข่ง แต่ถามว่าเราจะไปแข่งกับรายวันมันไม่ใช่หน้าที่ที่จะไปแข่งกับเขา ก็มีการ
บอกข่าวกัน เช่น มีงานแถลงข่าวตรงนั้นตรงนี้บางที่เราไปร่วมกันบางที่เราไม่ได้ไปเขา
ก็เก็บข่าวเก็บภาพส่งมาให้มันเป็นพันธมิตรกันไม่มีศัตรูหรอ. . . แต่การแข่งขันที่
ท้องถิ่นอาจจะไม่เหมือนในเมืองใครมีทางเดินก็เดินไป แต่อย่าทำให้เสียรูปองค์กร
ของสื่อมวลชนจังหวัดเท่านั้นเอง หนึ่งไม่มีคู่แข่ง สองไม่มีแข่งขันเพื่อแพ้ชนะรายได้
ของใครก็เดินไป สื่อมวลชนเชียงใหม่เกาะกันอยู่นะ. . . เราไม่ได้ไปแข่งกับรายวัน แต่
เราต้องหนีจากรายวันเพื่อให้อยู่รอดเพราะเราเสียเปรียบรายวัน

ผ่องพรรณ จงยศียง บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ภาคเหนือ (สัมภาษณ์, 9 กันยายน
2551) มีแนวคิดในเรื่องคู่แข่งที่แตกต่างออกไป

หนังสือพิมพ์ฉบับอื่นเขาไม่ได้เห็นเราเป็นคู่แข่ง รายวันเขาก็แข่งกันแทบตาย เขาไม่ได้
มองเราเพราะเราไม่ใช่คู่แข่ง. . . เพราะเขาคิดว่าหนังสือเราหนักไม่มีใครอ่านคือคนที่
เขามีจิตสาธารณะสูงถึงจะหยิบอ่านที่เข้าใจเรื่องของส่วนรวม คนที่ผิวเผินไม่สนใจ
เรื่องพวกนี้ก็คือไม่สนใจ. . . เราก็อยู่ส่วนของเราทุกวันนี้ ตอนเราเป็นรายวันเราถูกร
บมาขนาดไหนเรารู้ เราถูกกดขนาดไหนไม่ให้ไหลเราก็รู้ ตามหลักหนังสือพิมพ์ทุก
ฉบับต้องจับมือกัน แล้วจะทำให้เรียกโฆษณาได้ดีถ้าแตกกันอย่างนั้นะธุรกิจยืม

การจัดหารายได้ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีการจัดองค์กรแบบไม่เป็นทางการ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบด้วยกัน คือ

1. ไม่ได้ออกไปหาสปอนเซอร์ แต่ผู้สนับสนุนเข้ามาติดต่อกับตนเอง
2. เจ้าของและ/หรือบรรณาธิการ หรือมีฝ่ายการตลาดออกไปหาสปอนเซอร์
3. มีนายหน้ารับไปหาสปอนเซอร์แล้วแบ่งสัดส่วนรายได้ระหว่างผู้หาสปอนเซอร์กับเจ้าของหนังสือพิมพ์

เจ้าของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเหมือนกันว่ารายได้ที่สำคัญที่สุดของหนังสือพิมพ์ก็คือรายได้จากการขายพื้นที่โฆษณา หัวดี อนุวัชพงษ์ เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์หลักเมือง กล่าวว่า “ถ้าโฆษณาไม่มีหนังสือพิมพ์ก็อยู่ไม่ได้. . .หนังสือพิมพ์พิมพ์มากก็ไม่ได้ค่าใช้จ่ายก็สูงขึ้น มันก็ยืนอยู่ในระดับนี้ตลอด ค่าใช้จ่ายมันสูงทุกวันนี้มันก็เหมือนกับเลี้ยงตัวมันเองทั้งค่าโฆษณาและค่าสิ่งพิมพ์นะ” (สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2551) การดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือที่มีองค์กรแบบไม่เป็นทางการมักจะนำรายได้จากการขายโฆษณา การขายหนังสือพิมพ์มารวมกับรายได้ที่เกิดจากโรงพิมพ์แล้วถัวเฉลี่ยกันซึ่งก็สามารถทำให้อยู่รอดได้ อาทิตย์ แสงสว่าง เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์พิทักษ์ไทย อธิบายว่า

เดี๋ยวนี้ก็แปลกเหมือนกันนะพวกร้านค้านิยมไปลงหนังสือที่มีแต่โฆษณาล้วนๆ ที่แจกฟรีไม่มีเนื้อหาสาระ แต่กับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่เป็นปากเป็นเสียงให้มีสาระกลับไม่ค่อยจะลง เมื่อก่อนก็วิ่งหาโฆษณาร้านไหนเปิดใหม่ก็วิ่งเข้าหาเดี๋ยวนี้มันหมดแรงแล้วปล่อยไปตามยถากรรม บางทีก็พอกับการออกค่าใช้จ่ายหนังสือพิมพ์ในแต่ละฉบับ บางงวดก็ไม่พอ บางงวดก็ขาด คือบางทีโฆษณามันเข้าออกเรื่อยเลยอย่างช่วงที่มีพวกนักการเมืองเข้ามาก็โอเคได้โฆษณานักการเมืองก็พอเบา แต่ถ้าไม่ก็ต้องเบิกเอาจากโรงพิมพ์ออก (สัมภาษณ์, 25 กันยายน 2551)

วาสิต กวณะปาณิก เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ประชากร มีสภาพคล้ายกับหนังสือพิมพ์พิทักษ์ไทย บางครั้งการไม่มีโฆษณาก็มีปัญหาในด้านเนื้อหา “บางทีไม่มีโฆษณามันก็จำเป็นต้องใส่เนื้อหาไปเยอะ เพราะไม่อย่างนั้นมันว่าง บางทีลงโฆษณาก็ไม่ได้สแตงค์หนังสือพิมพ์บ้านนอก คือโฆษณาเขาหมดแล้ว แต่ที่นี้หน้าเรามันเหลือเราก็ยึด เปะให้เขาไป มันเหมือนเอื้อกันแล้วถึงเวลาเราไม่มีเราก็ไปขอเขาได้มันเป็นอย่างนั้นมากกว่า” (สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2551) รายได้ทั้งจากการโฆษณาและการจำหน่ายที่หนังสือพิมพ์จำหน่ายให้แก่เด็กที่มารับที่โรงพิมพ์ไปขายหรือส่งไปยังแผงหนังสือฉบับละ 3 บาท ดังนั้นการหารายได้จากการโฆษณาจำเป็นต้องหาให้ได้อย่างน้อยเท่ากับค่าใช้จ่ายในการพิมพ์ ซึ่งในปัจจุบันต้นทุนการพิมพ์อยู่ที่ฉบับ

ละ 10-12 บาท ดังนั้นหากประกอบการจำหน่ายใดที่รายได้ไม่สามารถครอบคลุมค่าใช้จ่ายได้จะต้องดึงเงินจากธุรกิจโรงพิมพ์มาเสริม หวังดี อนุวัชพงษ์ เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์หลักเมืองได้อธิบายถึงความสำคัญของรายได้จากการโฆษณาที่มีต่อหนังสือพิมพ์หลักเมืองว่า “ส่วนใหญ่ค่าโฆษณาเป็นหลักของเรา สมมติว่าค่าสิ่งพิมพ์ประมาณหมื่นกว่า หมื่นห้า เราจำเป็นจะต้องหาอย่างน้อยก็ต้องสองหมื่น ส่วนการขายคือรายได้ประกอบ เพราะหนังสือพิมพ์มันขายแค่ห้าบาท ผู้ชายก็จะได้สองบาทเราก็จะได้สามบาทแต่ก็ช่วยจุนเจือนะ” (สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2551)

ขณะเดียวกัน ธีระวุธ พงศ์ไพสิทธิ์ เจ้าของหนังสือพิมพ์ตะวันเหนือ ได้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเพิ่มรายได้ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ว่า

รัฐเองควรจะดูแลเราบ้างน่าจะมึงประมาณมาปีหนึ่ง เอี้ยมึงเอาไปนะฉบับนี้ มึงใหญ่มาก ๆ มึงเอาไปร้อยบาท สมมตินะ ใ้ฉบับนี้มึงออกตลอดเวลามึงเอาไปเจ็ดสิบบาท ที่จริงแล้วพรรคการเมือง การเลือกตั้งที่หนึ่งหรือปีหนึ่งเขาก็มึงประมาณให้สนับสนุนเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ในการเลือกตั้งนี้ก็เหมือนกัน ถ้ารัฐไม่ออกเงินมาให้เราไม่มีการสนับสนุนเรา จะให้เราเสนอข่าวให้รัฐอย่างเดียวมันไม่ยุติธรรม ผมเคยไปต่อว่าต่อขานพวกสรรพากรก็ดี พวกอะไรที่มีส่วนเก็บเงินภาษีจากหนังสือพิมพ์ พวกคุณสามวันเจ็ดวันก็ส่งจดหมายมาให้ช่วยประชาสัมพันธ์ไ้หน่อยไ้เนี่ยสารพัด แล้วที่อย่างนี้ไม่อำนวยความสะดวกให้เราบ้าง ยกเว้นให้เราบ้างภาษีตรงนี้ ลดห้าสิบบเปอร์เซ็นต์สำหรับสื่อนะ หรือว่าอะไรที่ยกเว้นได้นั้นเป็นอย่างนั้นหรือว่าคุณมีงบประมาณให้เรา

การบริหารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในภาพรวมมีลักษณะความหลากหลายสอดคล้องไปกับความสลับซับซ้อนของท้องถิ่นนั้นๆ เป้าประสงค์และวิธีการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือจึงมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านความคิดและวิธีการในการผลิต แต่อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทุกฉบับในเขตภาคเหนือต่างก็มีเป้าประสงค์เดียวกันคือ การเผยแพร่ข่าวสารที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นให้ประชาชนได้รับรู้เหมือนๆ กัน เพียงแต่รูปแบบที่แตกต่างกันในแต่ละฉบับนั้นมุ่งตอบสนองกับกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างทางด้านรสนิยมการบริโภคข้อมูลข่าวสารของแต่ละคนหนังสือพิมพ์จึงต้องมุ่งพยายามแสวงหาความต้องการและปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการที่เกิดขึ้น มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงได้ทำให้อาณาเขตหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นบางส่วนจะหายไปจากท้องตลาด เจ้าของและ/หรือบรรณาธิการจำนวนหนึ่งยอมรับว่าหนังสือพิมพ์ของตนจะหยุดดำเนินการเมื่อพวกเขาหมดแรง

ที่จะทำหรือเสียชีวิตไปหนังสือพิมพ์ในกลุ่มนี้เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีการจัดองค์กรแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่หนังสือพิมพ์เสียงชนบท หนังสือพิมพ์ประชากร และหนังสือพิมพ์พิทักษ์ไทย

ความคิดเห็นต่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่

จากการสัมภาษณ์ผู้อ่านและผู้มีความรู้เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นบางส่วนได้ให้ความเห็นว่า การศึกษาการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพื่อทำให้สามารถเข้าใจถึงการบริหารงานหนังสือพิมพ์ได้อย่างรอบด้านและหลายมิติ ประชาชนเป็นส่วนสำคัญต่อการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง เพราะถือว่าเป็นทั้งลูกค้าและสินค้าของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ดังนั้นการศึกษาถึงความพึงพอใจ การใช้ประโยชน์ และความคาดหวังที่มีต่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จะทำให้ได้เห็นถึงสภาพที่แท้จริงจากมุมมองของผู้บริโภคจึงสามารถที่จะทำให้การศึกษากิจการการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น การวิจัยในครั้งนี้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่จำนวน 25 คนจากพื้นที่ 3 จังหวัดด้วยกัน ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย พิษณุโลก และเชียงใหม่ โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นคนที่อยู่ในจังหวัดมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี จากหลากหลายอาชีพ ถึงแม้ข้อมูลดังกล่าวอาจไม่สามารถสรุปภาพรวมของประชาชนทั้งหมดในภาคเหนือ แต่ก็ทำให้เห็นนัยสำคัญบางอย่างที่ประชาชนในพื้นที่ที่มีต่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การทำบทบาทหน้าที่และประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

โดยหลักการของหนังสือพิมพ์ที่บทบาทหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารที่เป็นสาธารณะต่อสังคมแต่ต้องมีการดำเนินกิจการรูปแบบองค์กรธุรกิจ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงต้องทำให้กิจการดำรงอยู่ได้ภายใต้ประโยชน์ของสาธารณชนเป็นสิ่งแรก บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงเป็นการทำโดยคนท้องถิ่นเพื่อคนท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่หลัก 4 ประการด้วยกัน คือ

- 1.1 การให้ข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น
- 1.2 การนำเสนอปัญหาและเสนอแนะทางแก้ปัญหาของท้องถิ่น
- 1.3 การส่งเสริมธุรกิจของท้องถิ่น
- 1.4 การให้ความบันเทิงแก่คนในท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดในเขตภาคเหนือ สุโขทัย พิษณุโลก และเชียงใหม่ พบว่า

ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ประชาชนทั้ง 3 จังหวัดในเขตภาคเหนือมองถึงประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเหมือนกัน นั่นคือ การนำเสนอข่าวสารความเคลื่อนไหวภายในท้องถิ่นโดยเฉพาะข่าวสังคมและข่าวประกาศของหน่วยงานต่างๆ ประชาชนส่วนใหญ่มักจะใช้ประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นการ “อ่านแค่สองหรือสี่หน้าแรกเท่านั้นเอง ต่อจากนั้นมันจะเป็นพวกประกาศศาล ประโยชน์ของมันก็ถ้าเราฟังวิทยุไม่ทัน เราก็ได้ยรวอร์วันหอย ออกนระอออ่านหนังสือพิมพ์อันนี้แล้วว่ามันมีรายละเอียดอะไรเพราะถ้าอ่านไทยรัฐเดลินิวส์เค้าก็จะไม่ลงละเอียด” (บัวหลวง ภูประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2551) หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะมีประโยชน์ทางการศึกษาอย่างเห็นได้ชัดเนื่องจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มักจะเน้นข่าวทางการศึกษาหรือคอลัมน์ที่ให้ความรู้ภายในท้องถิ่น แต่เกริกวิทย์ บุญรักษา มองว่า “ตอนนี้เราไม่ได้พึ่งสื่อหนังสือพิมพ์อย่างเดียวเราก็พึ่งสื่อหลายๆ รูปแบบ เวลาอ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเราได้ข้อมูลท้องถิ่น แต่จริงๆ แล้วผมว่าไม่ค่อยเยอะเท่าไร” (สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2551) และประโยชน์ที่เห็นได้เด่นชัดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีมาแต่ดั้งเดิมคือประโยชน์ในการเป็นเครื่องมือตรวจผลสลากกินแบ่งรัฐบาล บัวหลวง ภูประเสริฐ ที่มีแผงขายหนังสือพิมพ์ในตลาดสดเทศบาลเมืองสุโขทัย อธิบายถึงวิธีการขายหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไว้ว่า “วันนั้นคนต้องการหอยมากเป็นอันดับหนึ่ง คือพับบออยู่นี้เค้าไม่ดูเลยว่ายี่ห้ออะไรขอแค่มีใบตรวจอย่างเดียว ประโยชน์อันดับหนึ่งของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนี่คือหอย ตอนขายนี่นะพับด้านหลังออกเลยไม่จั้นเค้าดูเค้าไม่เห็นมีหอยนี่เค้าไม่หยิบ” (สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2551) ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ในภาคเหนือมีความพึงพอใจต่อรูปลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทั้งขนาดและสีสันแต่ยังไม่มี ความพึงพอใจต่อข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอเพราะมองว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีโฆษณาเยอะเกินไป โดยเฉพาะจังหวัดสุโขทัยและพิษณุโลก “รูปลักษณ์ คิดว่าดูดีแล้วนะ แต่โฆษณาเยอะไปหน่อย บางฉบับโฆษณาเยอะมากไม่ค่อยมีข่าวอะไรเลย” (นัยนา สุวรรณวัจน์, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2551) ประชาชนในจังหวัดสุโขทัยส่วนใหญ่เห็นว่ารูปลักษณ์ สีสันและขนาดของรูปเล่มดูดีและน่าสนใจอยู่แล้ว “เพราะว่าหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ สมมติหนังสือพิมพ์ของส่วนกลางมันจะใหญ่ เวลาอ่านมันจะลำบาก แต่ท้องถิ่นคือสี่ซั่มด้วย เวลาอ่านค่อนข้างสะดวกสบายนิดนึง” (วัลยา ผกามาต, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2551) แต่ในจังหวัดเชียงใหม่ประชาชนยังไม่ค่อยพอใจรูปลักษณ์และคุณภาพการผลิตของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดเท่าใดนัก “หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีปัญหาตอนนี้คือหมีกตมมือมาก บ่งบอกให้เห็นว่าการพิมพ์ของเขาค่อนข้างที่จะมีต้นทุนต่ำเมื่อเทียบกับ

หนังสือพิมพ์ที่มาจากส่วนกลาง” (สายชม ธเนศนิตย์, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2551) แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าประชาชนในเขตจังหวัดภาคเหนือไม่นิยมการอ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสักเท่าใด เหตุผลส่วนใหญ่บอกว่ามีรูปลักษณ์ที่ดีแต่มีโฆษณาเยอะและอีกเหตุผลหนึ่งที่ เกริกวิทย์ บุญรักษา ข้าราชการครู ในจังหวัดเชียงใหม่ อธิบายว่า

ไม่ค่อยชอบเท่าไรเพราะว่าเราดูรูปลักษณ์ข้างนอกแล้วรู้สึกว่าเป็นหนังสือพิมพ์บ้านนอก คือถ้าเราจะหยิบอ่านนั่นคือไม่มีอะไรจะอ่านจริงๆ หรือไม่ก็เขาต้องพาดหัวข่าวที่มันน่าสนใจใกล้ตัวเราถึงจะอ่าน ถ้าเป็นข่าวเหมือนกับข่าวหนังสือพิมพ์ทั่วไปของประเทศอยู่แล้วก็จะไปอ่านหนังสือพิมพ์ที่ระดับสูงๆ ไปเลย อย่างเช่นไทยรัฐ เดลินิวส์ หรือว่าอะไรที่มันคึกคักตาเรามากกว่า (สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2551)

แต่ในจังหวัดพิษณุโลกเองสมศักดิ์ สกุลหงส์ อาชีพซีโมเตอร์ไซค์รับจ้าง มองในเรื่องรูปลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นว่า “กระดาษของเขาดี แค่นับบิลละ 5 บาท แต่ทำออกมาเล่มใหญ่ แล้วก็กระดาษอย่างดี พุดตรงๆ นะ ยังดีกว่าไทยรัฐ เดลินิวส์ด้วยซ้ำ” (สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2551) เห็นได้ว่าความพึงพอใจในรูปลักษณ์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกกับจังหวัดสุโขทัยจะมีมากกว่าผู้อ่านที่อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ด้วยเหตุผลและรสนิยมของผู้อ่านแต่ละคนและตามมาตรฐานการผลิตของแต่ละฉบับ ซึ่งหนังสือพิมพ์ในจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดสุโขทัยนิยมใช้กระดาษปอนด์และพิมพ์สีสี่สีที่หน้าปกทำให้ผู้อ่านมีความรู้สึกว่าคุณค่าที่จะซื้อแพงกว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันในจังหวัดเชียงใหม่ที่ใช้กระดาษปรีฟในการพิมพ์ทำให้ความคมชัดและคุณภาพการพิมพ์ไม่ดีเท่ากับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดพิษณุโลกและเชียงใหม่แต่ประชาชนยังไม่มี ความพอใจในด้านเนื้อหาที่มีโฆษณามากกว่าข่าวสารภายในท้องถิ่น

การนำเสนอปัญหาและเสนอแนะทางแก้ปัญหาของท้องถิ่น ประชาชนทุกคนมองเห็นตรงกันว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไม่ได้เป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นในการรักษาผลประโยชน์ของท้องถิ่นเท่าใดนัก “ไม่มีเลยพวกหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไม่เคยมาเป็นปากเป็นเสียงให้เลย เอาแต่พวกตัวเองกับพวกหน่วยงานราชการ ปัญหาในตลาดแม่ค้าที่ไม่ได้จ่ายค่าที่มาขายบั้งหน้าร้านก็ไม่เห็นมาทำข่าวไม่เคยสนใจปัญหาอะไรเลย” (กุลวดี อินลวง, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2551) ซึ่งก็สอดคล้องกับความคิดเห็นที่คนในท้องถิ่นมองว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีประโยชน์ในการเผยแพร่ข่าวสารโดยเฉพาะข่าวประชาสัมพันธ์ ข่าวสังคม และโฆษณาเท่านั้นซึ่งก็สอดคล้องกับความคิดเห็นของวัลยา ผกา มาศ นักประชาสัมพันธ์จังหวัดสุโขทัย ที่กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นว่า

ประโยชน์โดยตรงก็คือ ได้กับแต่ละหน่วยงานมากกว่า อย่างอบต.เค้าก็จะได้ประโยชน์เยอะ คล้ายว่าเค้าประชาสัมพันธ์หน่วยงานเค้าคนก็จะรู้ สมมติว่าประชาชนอยู่อบต.ยางซ้าย แล้วมีข่าวอบต.ยางซ้าย เค้าก็จะดูว่านายเค้ามีข่าวอะไรบ้าง ทำงานอะไรบ้างมากกว่า แต่ถ้าประโยชน์โดยตรงนี้ไม่ค่อยนะ ไม่ค่อยเห็นแค่ประโยชน์ของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างเดียว กับหน่วยงานไปสู่ประชาชนแค่นั้นเอง ก็คือการใช้ประโยชน์ในด้านบุคคลในชีวิตประจำวันมีน้อยมาก จะมีประโยชน์ในชีวิตประจำวันก็อย่างเช่น เรื่องของเกร็ดความรู้ที่เค้าสอดแทรกไปในหนังสือพิมพ์มากกว่า เป็นข่าวเตือน อย่างลูกโป่งบรรจุก๊าซอันตราย หรือเรื่องของการจำหน่ายแก๊สสูงเกินราคาอย่างนี้ อันนี้เค้าจะไม่ค่อยเอาลงนะ (สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2551)

ทำให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในภาคเหนือส่วนใหญ่ยังคงเอื้ออำนวยประโยชน์ให้กับหน่วยงานภาครัฐมากกว่าที่จะอำนวยประโยชน์ให้กับประชาชนโดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐที่ให้เงินสนับสนุนในรูปแบบงบประมาณประชาสัมพันธ์ ซึ่งเห็นได้จากการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ยังอิงอยู่กับข่าวสารของหน่วยงานภาครัฐมากกว่าที่จะเป็นข่าวที่เป็นประโยชน์กับการดำรงชีวิตหรือข่าวเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น

การส่งเสริมธุรกิจของท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นมองว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือได้แสดงบทบาทในการเป็นเครื่องมือของการส่งเสริมธุรกิจด้วยการโฆษณามากเกินไปแต่ข่าวสารน้อย บังอร กิจสนาโยธิน เจ้าของร้านสุขโขทัยธงชัยวิทยุ มองว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นช่องทางการสื่อสารผลิตภัณฑ์ใหม่�ของร้านและเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างกิจการกับหนังสือพิมพ์ แต่ก็ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการเผยแพร่ข่าวสารของกิจการได้ครบทั้งหมด (สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2551)

การให้ความบันเทิงแก่คนในท้องถิ่น ประชาชนผู้อ่านในเขตจังหวัดภาคเหนือมีความคิดเห็นเหมือนกันคือไม่พบการให้ความบันเทิงในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดภาคเหนือ

2. การตอบสนองความต้องการข้อมูลข่าวสารในท้องถิ่น

อภิชัย มัทวพันธุ์ ผู้จัดรายการวิทยุสถานีวิทยุอสมท.จังหวัดเชียงใหม่ อธิบายถึงการตอบสนองความต้องการข้อมูลข่าวสารของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน

ไม่ได้เท่าที่ควร ได้แต่อย่างที่เป็นข่าวเหตุการณ์ข่าวสังคม ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด จะได้แค่นั้นแล้วก็จะได้ข่าวประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการเป็นส่วนใหญ่ ก็น่าจะตอบสนองความต้องการข้อมูลข่าวสารได้ประมาณ 50:50 ได้ แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า คนที่เป็นข่าวในเชิงดีก็มีความภูมิใจว่าตัวเองลงหนังสือพิมพ์นะ (สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2551)

ประชาชนในท้องถิ่นยังต้องการข่าวสารที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นหลากหลายประเภท มากกว่าที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนำเสนอหรือหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะนำเสนอแต่เพียงข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นในเขตเมืองทำให้ข้อมูลข่าวสารกระจุกตัวและประชาชนในชนบทจะมองว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นเรื่องไกลตัวทำให้ประชาชนหันไปพึ่งพาสื่อมวลชนประเภทอื่นเช่นวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์เป็นหลัก กอปรกับจากการศึกษา พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไม่ได้มีการทำการสำรวจความต้องการของผู้อ่านในท้องถิ่น ทำให้การนำเสนอข้อมูลข่าวสารยังคงไม่เป็นที่น่าพึงพอใจและตรงกับความต้องการของคนในท้องถิ่นเท่าใดนัก

3. ความคาดหวังต่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของคนในท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ พบว่า แม้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะเป็นสื่อรองจากหลักทั่วไปแต่ประชาชนในท้องถิ่นก็มีความคาดหวังต่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในหลายประเด็น ทั้งในเรื่อง การทำหน้าที่เป็นตัวแทนคนในท้องถิ่น เสนอความเป็นไปของท้องถิ่น การรายข่าว การให้คำแนะนำเป็นกระบอกเสียงของชุมชน เป็นเวทีให้แก่ประชาชน ความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือส่วนใหญ่จะ “อยากให้เพิ่มข่าวหลายๆ รูปแบบ ข่าวอาชญากรรม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่างๆ ในท้องถิ่นจริงๆ ก็น่าจะนำเสนอด้วย” (สุภาพร โพธิ์กลมวงส์, สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2551) นอกจากนี้เรื่องการเพิ่มความหลากหลาย ครอบคลุมในอำเภอต่างๆ และมีการเสนอมุมมองเชิงสร้างสรรค์ของเนื้อหาแล้ว ผู้อ่านยังคิดว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการพิสูจน์อักษรให้ถูกต้องมากขึ้นเป็นสิ่งสำคัญที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรปรับปรุง ผู้อ่านยังคงคิดว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรมีการพัฒนาในด้านรูปลักษณ์ให้โดดเด่นมีเอกลักษณ์ให้แตกต่างจากหนังสือพิมพ์ระดับชาติผู้อ่านทั้งหมดยังคิดเห็นตรงกันว่าควรลดพื้นที่โฆษณาลง “พื้นที่โฆษณาไม่อยากจะเินไปรู้สึกว่หน้าหลังๆ ไม่มีอะไรให้อ่านเลย” (เกริกวิทย์ บุญรักษา, สัมภาษณ์, 13 ตุลาคม 2551)

ความคิดเห็นของนักวิชาการที่มีต่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

ความคิดเห็นของนักวิชาการทางด้านวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มองว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรเป็นไปตามหลักวิชาการกล่าวคือควรดำเนินการอย่างมีอุดมการณ์หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอย่างแท้จริงและเชื่อมอุดมการณ์ตามที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรจะเป็นกับสภาพความเป็นอยู่ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน การบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นสิ่งที่เกิดจากระบวนการกลั่นกรองของปัจจัยที่หลากหลายจนกระทั่งออกมาเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ปัญหาที่เกิดขึ้น และแนวทางในการพัฒนาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของอุดมการณ์เพื่อเป็นแนวทางให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานของอุดมการณ์และความอยู่รอดไปได้เหมาะสม นักวิชาการได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นใน 3 ประเด็น ทั้งในด้านบทบาทหน้าที่ การตอบสนองความต้องการ และประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น รวมทั้งสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาหนังสือพิมพ์

1. บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

นักวิชาการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่าบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือเน้นแสดงบทบาทในการเป็นเครื่องมือในด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร (To Inform) ได้อย่างเด่นชัดมากที่สุด โดยเฉพาะข่าวสารที่เกี่ยวกับหน่วยงานราชการประเภทข่าวประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะข่าวสารที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถือว่าเป็นข่าวหลักของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือ สิ่งที่เห็นได้ชัดอีกประการหนึ่งจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือก็คือในด้านของการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งบทบาทดังกล่าวทั้งสองประการนักวิชาการทุกคนต่างตั้งข้อสังเกตถึงนัยของการนำเสนอข่าวทั้งสองประเภทเป็นหลักอย่างสอดคล้องกัน

โดยนักวิชาการต่างเห็นตรงกันว่าหน้าที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักนั้นเป็นผลมาจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจของฝ่ายปกครองกับผู้ถูกปกครองมาจากอดีตที่ถือว่าเป็นพื้นฐานของสังคมไทยการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักจึงถือว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งกลุ่มผลประโยชน์ดังกล่าวก็คือนักการเมืองท้องถิ่นที่สามารถควบคุมทั้งผลประโยชน์ในด้านอำนาจการปกครองและอำนาจทางเศรษฐกิจไว้ได้อย่างเบ็ดเสร็จจากการกระจายอำนาจของรัฐให้กระจายไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พูนสุข ภาวะมรทัต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร อธิบายว่า “อย่างสื่อมวลชนท้องถิ่นถ้าพูดตามตรงมันก็คือตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ในทางประชาธิปไตย หรือว่าในอุดมการณ์ทางการเมืองอื่นๆ ที่เขามีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องใดเรื่องหนึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็น เรื่องของอำนาจแล้วก็ทุน” (สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551) การเป็นตัวแทนของผลประโยชน์ดังกล่าว เกิดเป็นวงจรที่ กุณิสรา กฤตวรกาญจน์ รองศาสตราจารย์ คณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อธิบายถึงสภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ว่า

ปัจจุบันจะเห็นว่าคนที่มาเป็นเจ้าของธุรกิจท้องถิ่นโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มักจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองท้องถิ่น ก็คือใช้สื่อในการทำให้ตัวเองเกิด ประสบความสำเร็จในทางการเมือง พอเป็นอย่างนี้จิตวิญญาณของการเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็ไม่เกิด ก็เป็นแค่นายทุนมาลงทุนขายได้ก็ได้ ขายไม่ได้ถอยนอยๆ ได้ ประชาสัมพันธ์โฆษณาตัวเองก็ถือว่าคุ้มแล้ว ความต่อเนื่องก็ไม่มีบทบาทที่จะรับใช้ ชุมชนสังคมอย่างแท้จริงก็มีข้อจำกัด เนื่องจากทุนน้อยที่มงานก็ไม่ค่อยจ้างมาใน ราคาที่สูงมาก บางทีก็ทำกันในครอบครัวด้วยซ้ำ ฉะนั้นประเด็นการให้ข้อมูลจึงไม่ค่อยจะสร้างสรรค์หรือว่าไม่แปลกได้อย่างชัดเจน แล้วมันก็เหมือนเดิม หมายถึงหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็เลยโตๆ ยุบๆ พองๆ ผอมๆ ไปเรื่อยๆ ตามสภาวะทางเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่า วงจรของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้นมีปัจจัยที่ไม่สามารถทำให้แสดง บทบาทได้ครบตามอุดมคติของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและสื่อมวลชนพึงมีได้ ดังนั้นการแสดงบทบาท ต่างๆ ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือโดยการนำเสนอผ่านเนื้อหาที่นั่นจึงทำได้แคบและไม่ครบถ้วน

เขาทำได้ดีในแง่ของการที่รายงานสภาวะความเป็นไปของการเมืองก็จะมีทั้งระดับประเทศบ้าง ในเรื่องของท้องถิ่นบ้างเขาทำค่อนข้างดี แต่เขาขาดคือการตรวจสอบ โดยเฉพาะเรื่องของงบประมาณ เค้าน่าจะนำเสนอเค้าว่า มีงบประมาณมาหมื่นล้านเชียงใหม่จะเจริญแล้วนะ แต่เขาไม่ได้บอกว่าเอาไปทำอะไร เรื่องทุจริตเท่าที่ดูมีน้อยมาก เพราะคงไม่มีใครกล้าแตะถึง เพราะว่ามันก็อันตรายเขาก็จะคอยปิดตรงนั้น (สุทธิดา พัฒนศรีวิเชียร, สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2551)

นักวิชาการในจังหวัดเชียงใหม่ยังมีความคิดเห็นตรงกันว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นบางฉบับยังคงมีการแสดงบทบาททางด้านการเป็นผู้นำความคิดเห็นในทางการเมืองอย่างเด่นชัดเมื่อมีการเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นทั้งการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศโดยผ่านข้อเขียนในคอลัมน์ เป็นการเลือกสนับสนุนฝ่ายที่ตนเองให้การสนับสนุนและโจมตีฝ่ายตรงข้ามอย่างชัดเจน

โดยสรุปนักวิชาการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นได้พยายามอย่างเต็มที่ที่จะแสดงบทบาทต่างๆ ให้ครบตามอุดมการณ์แต่ด้วยเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้ไม่สามารถแสดงบทบาทได้อย่างที่หนังสือพิมพ์ควรจะเป็น ปัจจัยต่างๆ นอกจากประเด็นทางด้านอำนาจรัฐ อำนาจทุนและความสามารถของบุคลากรแล้ว นักวิชาการยังมีความคิดเห็นว่าสิ่งที่มีผลต่อการแสดงบทบาทในด้านต่างๆ ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแล้วยังมีปัจจัยทางด้านของเขตของพื้นที่ในการจัดจำหน่ายและการหาข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในวงจำกัด รวมทั้งความคาดหวังของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อหนังสือพิมพ์ทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่สามารถแสดงบทบาทในด้านอื่นๆ ได้ดีเท่าใดนักเนื่องจากขาดทรัพยากรและขาดแรงผลักดันในการแสดงบทบาทด้านต่างๆ ได้อย่างครบถ้วนตามอุดมการณ์ของสื่อหนังสือพิมพ์

2. การตอบสนองต่อความต้องการข้อมูลข่าวสารของสังคม

การตอบสนองต่อความต้องการข้อมูลข่าวสารของท้องถิ่นนักวิชาการต่างมีความคิดเห็นว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการข้อมูลข่าวสารของท้องถิ่นได้อย่างครบถ้วน สามารถตอบสนองได้บางส่วนเท่านั้น ทั้งในการวิเคราะห์ความต้องการการสื่อสาร (Communication Needs) ภายในท้องถิ่น และการเปิดโอกาสให้ผู้อ่านหรือภาคส่วนต่างๆ ของท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตของเนื้อหาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขตภาคเหนือไม่ได้มีการทำทั้งสองประการนี้จึงทำให้การตอบสนองความต้องการทางด้านข้อมูลข่าวสารไม่ได้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นบางฉบับเท่านั้นที่เปิดพื้นที่ให้ประชาชนเขียนจดหมายเข้าไปร้องทุกข์เท่านั้นซึ่งนักวิชาการก็ถือว่าตอบสนองได้เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ประเด็นดังกล่าวนักวิชาการมีความคิดเห็นว่าสาเหตุที่ทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไม่ได้ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นนั้นมีมาจาก 2 สาเหตุด้วยกัน คือ

1. **คู่แข่ง** คือสื่อต่างๆ ที่สามารถใช้ทดแทนหนังสือพิมพ์ได้ในปัจจุบันมีสื่อเกิดขึ้นมาใหม่อย่างมากมาย อาทิ วิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ระดับชาติ โทรทัศน์ช่องต่างๆ จานดาวเทียม สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้กระแสการไหลของข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและสามารถเข้าถึงประชาชนได้ง่ายดายกว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ประชาชนจึงนิยมบริโภคสื่อที่เข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็วมากกว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงไม่สามารถวิเคราะห์และก้าวตามประเด็นต่างๆ ได้ทันความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

2. **ความคาดหวังของประชาชนในท้องถิ่น** เนื่องจากประชาชนต่างนิยมบริโภคข้อมูลข่าวสารจากสื่ออื่นๆ ที่รวดเร็วและเข้าถึงได้ง่ายกว่าทำให้ประชาชนไม่มีความคาดหวังว่า

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ ดังนั้นจึงมองว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นเพียงเครื่องบอกข่าวใครทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไหร่ เท่านั้น แต่ไม่ได้มองว่าหนังสือพิมพ์จะช่วยเป็นตัวกลางในการแก้ปัญหาหรือเรียกร้องสิทธิของภาคประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การตอบสนองความต้องการทางการสื่อสารของคนในท้องถิ่นจึงหันไปพึ่งสื่ออื่นๆ มากกว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเนื่องจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีข้อจำกัดทางด้านเวลาและการเข้าถึง กอปรกับมีเหตุปัจจัยต่างๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้นที่ทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไม่สามารถปรับปรุงตนเองให้ตอบสนองความต้องการทางการสื่อสารในท้องถิ่นได้

3. สภาพปัญหาในการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

ทุนและบุคลากรเป็นปัญหาสำคัญที่นักวิชาการทั้งหมดเห็นตรงกันว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกำลังเผชิญอยู่ เนื่องจากการพัฒนาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้นจำเป็นต้องใช้ทุนสูงเพื่อพัฒนาเพื่อให้สามารถแข่งขันกับสื่อต่างๆ และหนังสือพิมพ์ระดับชาติได้ จากที่กล่าวมาแล้วว่านักวิชาการเห็นว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีการผูกติดอยู่กับทุนของฝ่ายปกครองหรือฝ่ายที่มีอำนาจซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นนักการเมืองและนักธุรกิจไปพร้อมๆ กัน การพัฒนาหนังสือพิมพ์จึงมีปัญหาผูกกันเป็นสองเงื่อนคือหากจะพัฒนาทางด้านเนื้อหาจำเป็นต้องลงทุนทางด้านบุคลากรสูงและหากจะลงทุนทางด้านคุณภาพการผลิตก็ต้องลงทุนทางด้านเครื่องจักรสูง แหล่งทุนซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นนักการเมืองและธุรกิจการค้าในท้องถิ่นก็มีจำกัด ดังนั้นสภาพปัญหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะต้องพึ่งพาคนที่มี “คุณลักษณะ 2 อย่าง คือ ต้องเป็นคนเก่งมากๆ แล้วก็ต้องเป็นคนที่อดทน มีอุดมการณ์คืออยากจะทำเรื่องนี้จริงๆ ก็จะต้องอยู่ในขอบเขตจำกัด ไม่สามารถแข่งขันได้ในโลกยุคปัจจุบันที่ประชาชนสามารถเลือกได้” (พูนสุข ภระมรทัต, สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2551) ซึ่งผู้นำของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้นเป็นปัญหาอันดับแรกที่ยังไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตเนื้อหาข่าวสารที่ยังมีความสามารถจำกัดในการเขียน ตีประเด็น และเจาะลึกลงไปประเด็นให้ได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่คิดเห็นตรงกันว่าผู้ที่ทำงานอยู่ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้นมักจะเป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานมาก่อนแต่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านวารสารศาสตร์หรือแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารมวลชนจึงทำให้คุณภาพของเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังไม่ได้พัฒนาไปเท่าที่ควร

4. แนวทางการพัฒนาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

นักวิชาการมีความคิดเห็นในการพัฒนาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นออกเป็น 2 แนวทาง คือ

1. แนวทางการปรับปรุงองค์กรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข่าวสารในโลก และดึงมวลชนมามีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อสร้างแนวร่วมจาก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ของหนังสือพิมพ์อย่างรอบด้าน และเป็นการสร้างการยอมรับ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในท้องถิ่นให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน

2. การปรับหรือสร้างหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสาธารณะขึ้นมาเพื่อให้ปลอดจาก กระบวนการทางธุรกิจที่จะถูกควบคุมและกำหนดเนื้อหาโดยนายทุน เพื่อให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สามารถผลิตเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการการสื่อสารของท้องถิ่นได้

จาก 2 แนวทางดังกล่าวการพัฒนาการบริหารงานหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเขต ภาคเหนือจึงควรมีแนวทางตามที่นักวิชาการให้การเสนอแนะดังนี้

การบริหารเนื้อหา หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรจะต้องมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตเนื้อหาให้กว้างมากขึ้นจากฐานเดิมที่มีเพียงหน่วยงานราชการกับองค์กรธุรกิจ เป็นหลัก ทั้งการใช้เทคโนโลยีและการใช้แนวร่วมมวลชนเพื่อให้ข่าวสารในท้องถิ่นมีกรอบกว้าง ขึ้นเพื่อให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อทำให้เกิดการยอมรับ

การบริหารเวลาและการผลิต หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข่าวสารด้วยการปรับความรวดเร็วในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทั้งรอบการ จำหน่ายและเพิ่มช่องทางการสื่อสารให้ทันต่อความต้องการสื่อสารของคนในท้องถิ่น รวมทั้งต้อง พัฒนาด้านรูปลักษณ์และวิธีการผลิตให้มีคุณภาพสูงขึ้นเพื่อดึงดูดให้คนในท้องถิ่นยอมรับและ เลือกรับซื้ออ่าน

การจัดการบุคลากร หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องมีการรับความคิดเห็นจากบุคคลอื่น ด้วยการสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่ออาศัยศักยภาพของบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้านมาช่วยเหลือด้านการบริหารองค์กรและบริหารเนื้อหา คนที่ทำงานหนังสือพิมพ์ควรมี การเพิ่มเติมทักษะทางด้านวิชาชีพวารสารศาสตร์และจริยธรรมวิชาชีพอยู่ตลอดเวลาเพื่อนำมา ประยุกต์ใช้ในการทำงาน

การบริหารงบประมาณ การจัดหารายได้ต้องตั้งอยู่บนความอิสระของเนื้อหาและ ให้ปลอดจากการกำหนดทิศทางของเนื้อหาโดยแหล่งเงินทุน มีการกำหนดจุดยืนของหนังสือพิมพ์ ในการนำเสนอข่าวสารและการจัดหารายได้อย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้ทั้งสองส่วนเป็นอุปสรรคซึ่งกัน

และกัน การขยายฐานของการหารายได้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจำเป็นต้องทำเพื่อความอยู่รอดและความน่าเชื่อถือของเนื้อหา